МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Управління оборотним капіталом ПрАТ «УКРГРАФІТ»

Виконала : студентка 2 курсу, групи 8.0724-фк-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітньої програми Фінанси і кредит
К.Д. Марчук

Керівник д.е.н.професор Болдуєва О.В.
Рецензент к.е.н. доцент Лепьохін О.В.

Запоріжжя
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма Фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____А.В. Череп

«____»_____2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Марчук Катерині Дмитрівні

1. Тема роботи:«Управління оборотним капіталом ПрАТ “УКРГРАФІТ”
керівник роботи: Болдуєва Оксана Валеріївна , д.е.н. професор
затверджені наказом ЗНУ від 25 березня 2025 р. № 440-с.

2. Строк подання студентом роботи: 03 листопада 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПрАТ “УКРГРАФІТ”, статутні та внутрішні документи ПрАТ “УКРГРАФІТ”, законодавчо-нормативні акти України з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Визначити сутність і значення оборотного капіталу підприємства; розглянути особливості управління оборотним капіталом промислових підприємств; обґрунтувати методику оцінювання ефективності управління оборотним капіталом; надати організаційно-економічну характеристику ПрАТ «УКРГРАФІТ»; проаналізувати склад, структуру та динаміку оборотного капіталу підприємства; оцінити ефективність управління оборотними активами та джерелами їх фінансування; визначити резерви підвищення ефективності використання оборотного капіталу; розробити заходи з оптимізації структури та фінансування оборотних активів; провести економічне обґрунтування запропонованих заходів і їх вплив на фінансові результати підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 15 рис., 20 табл. і 7 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Болдуєва О.В., професор	16.05.2025 р.	16.05.2025 р.
2	Болдуєва О.В., професор	17.06.2025 р.	17.06.2025 р.
3	Болдуєва О.В., професор	01.08.2025 р.	01.08.2025 р.

7. Дата видачі завдання: 02 квітня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	02.04.2025 р. – 07.05.2025 р.	виконано
2.	Виконання вступу	08.05.2025 р. – 15.05.2025 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	16.05.2025 р. – 16.06.2025 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	17.06.2025 р. – 31.07.2025 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	01.08.2025 р. – 15.09.2025 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	16.09.2025 р. – 30.09.2025 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	01.10.2025 р. – 02.11.2025 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	03.11.2025 р.	виконано

Студент _____ К.Д. Марчук
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ О.В. Болдуєва
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ І.О. Щебликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 98 с., 15 рис., 20 табл., 70 джерел, 2 додатки

Об’єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ПрАТ “УКРГРАФІТ”та процеси управління оборотним капіталом підприємства

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування, використання й удосконалення системи управління оборотним капіталом ПрАТ «УКРГРАФІТ».

Метою роботи є комплексний аналіз сучасного стану та тенденцій управління оборотним капіталом ПрАТ «УКРГРАФІТ», виявлення основних проблем і резервів підвищення його ефективності, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів управління оборотними активами.

Завдання: 1) дослідити сучасний стан, структуру та динаміку оборотного капіталу ПрАТ «УКРГРАФІТ».; 2)оцінити ефективність управління оборотними активами та джерелами їх фінансування; 3) розробити рекомендації для, підвищення ліквідності та фінансової стійкості підприємства.

Методи досліджень: діалектичний метод пізнання, системний підхід, методи економічного та кількісного аналізу, фінансових коефіцієнтів, логічний метод , порівняння , групування та узагальнення.

Одержані результати : 1) проаналізовано стан, структуру та динаміку оборотного капіталу, визначено основні тенденції його змін; 2) удосконалено підходи до управління оборотним капіталом підприємства, оптимізовано його структуру для підвищення ліквідності та фінансової стійкості.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені рекомендації можуть використовуватись при плануванні фінансових потоків, прийнятті управлінських рішень та підвищенні ефективності діяльності підприємства.

ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ , ЛІКВІДНІСТЬ , ФІНАНСОВА СТІЙКОСТЬ , ЕФЕКТИВНІСТЬ , ОПТИМІЗАЦІЯ, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

SUMMARY

Qualifying work: 98 p., 15 fig., 20 tab., 70 references, 2 annex.

The object of the study is the financial and economic activities of PrJSC “UKRGRAPHIT” and the processes of managing the enterprise’s working capital.

The subject of the study is the theoretical, methodological and applied aspects of the formation, use and improvement of the working capital management system of PrJSC "UKRGRAPHIT". Particular attention is paid to the processes of ensuring the efficiency of the use of working assets, optimizing their structure and sources of financing, as well as increasing the liquidity and financial stability of the enterprise in the conditions of the modern market environment.

The purpose of the work is a comprehensive analysis of the current state and trends in working capital management of PrJSC "UKRGRAPHIT", identification of the main problems and reserves for increasing its efficiency, as well as development of practical recommendations for improving working asset management mechanisms, optimizing their structure, ensuring liquidity and increasing the financial stability of the enterprise.

Tasks: 1) to investigate the current state, structure and dynamics of working capital of PrJSC "UKRGRAFIT".; 2) to assess the effectiveness of management of working assets and sources of their financing; 3) to develop recommendations for increasing the liquidity and financial stability of the enterprise.

Research methods: dialectical method of cognition, systematic approach, methods of economic and quantitative analysis, financial ratios, logical method, comparison, grouping and generalization.

Results obtained: 1) the state, structure and dynamics of working capital were analyzed, the main trends of its changes were identified; 2) approaches to managing the working capital of the enterprise were improved, its structure was optimized to increase liquidity and financial stability.

Practical significance of the results obtained. The developed recommendations can

be used in planning financial flows, making management decisions and increasing the efficiency of the enterprise.

WORKING CAPITAL, LIQUIDITY, FINANCIAL STABILITY, EFFICIENCY, OPTIMIZATION, SOURCES OF FINANCING

ВСТУП ……..... 8
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ……..... 12
1.1Сутність оборотного капіталу підприємства ……..... 12
1.2.Особливості управління оборотним капіталом промислових підприємств..... 20
1.3 Методика оцінювання оборотного капіталу підприємства ……..... 34
2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПрАТ “УКРГРАФІТ” ……..... 42
2.1 Економічна характеристика діяльності ПРАТ “УКРГРАФІТ”..... 42
2.2 Аналіз складу , структури та динаміки оборотного капіталу підприємства ……..... 47
2.3 Оцінка ефективності управління оборотними активами і джерелами їх фінансування ……..... 66
3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ……..... 74
3.1 Визначення резервів підвищення ефективності використання оборотного капіталу ……..... 74
3.2 Розробка заходів з оптимізації структури та фінансування оборотних активів ……..... 80
3.3 Економічне обгрунтування запропонованих заходів та їх вплив на фінансові результати підприємства……..... 83
ВИСНОВКИ……..... 89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….. 93
ДОДАТКИ…….. 101
Декларація академічної доброчесності здобувача ……. 117

ВСТУП

Управління оборотним капіталом є невід'ємною складовою фінансового менеджменту будь-якого підприємства, оскільки безпосередньо впливає на його здатність виконувати короткострокові зобов'язання та підтримувати стабільний фінансовий стан. Від ефективності оборотного капіталу залежить безперервність виробничого процесу, своєчасність покриття витрат та забезпечення фінансування поточної діяльності. Для промислових підприємств, таких як ПрАТ «УКРГРАФІТ», де значна частина ресурсів задіяна у виробничому циклі, правильне управління оборотними активами є вирішальним фактором для підтримки конкурентоспроможності та зниження ризику фінансових втрат.

Сучасні економічні умови, зокрема нестабільність ринку, військові дії, інфляційні процеси та порушення логістичних ланцюгів, створюють додаткові виклики для промислових підприємств в Україні. В таких умовах здатність ефективно управляти оборотним капіталом стає критичною для виживання та розвитку компанії. Раціональне використання активів та грамотне планування джерел їх фінансування дозволяє підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища, підтримувати фінансову стабільність і підвищувати рентабельність діяльності.

Водночас неефективне управління оборотним капіталом може призводити до накопичення надлишкових запасів, збільшення дебіторської заборгованості, затримок у розрахунках і зниження ліквідності. Такі проблеми ускладнюють процес фінансового планування, уповільнюють оборот коштів і можуть стати причиною нестачі власних фінансових ресурсів для здійснення поточної діяльності. Тому підприємствам важливо впроваджувати системний підхід до управління оборотними активами, що передбачає комплексну оцінку їх структури, обсягу, джерел фінансування та ефективності використання.

З метою забезпечення стабільного функціонування ПрАТ «УКРГРАФІТ»

особливу увагу необхідно приділяти оптимізації структури оборотного капіталу, визначенню раціонального співвідношення між власними та позиковими джерелами фінансування, а також скороченню фінансового циклу. Це дозволить підвищити платоспроможність підприємства, зміцнити його фінансову стійкість і знизити залежність від зовнішніх кредитних ресурсів. Ефективне управління оборотним капіталом є також запорукою стабільності виробничих процесів, забезпечення своєчасних розрахунків з контрагентами та формування позитивного фінансового іміджу підприємства.

Таким чином, одним із ключових завдань дослідження є комплексний аналіз практики управління оборотним капіталом на підприємстві, оцінка ефективності існуючих процесів та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення. Це дозволяє не лише покращити продуктивність використання ресурсів, але й забезпечити фінансову безпеку та стабільний розвиток ПрАТ «УКРГРАФІТ». Крім того, вивчення стану та структури оборотного капіталу дає можливість своєчасно виявити недоліки у фінансовій діяльності підприємства та визначити напрями для підвищення ефективності управлінських рішень.

Метою дослідження є комплексний аналіз сучасного стану та тенденцій управління оборотним капіталом ПрАТ «УКРГРАФІТ», виявлення основних проблем і резервів підвищення його ефективності, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів управління оборотними активами.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі завдання дослідження:

1. Проаналізувати сутність та роль оборотного капіталу у фінансовій діяльності підприємства.
2. Вивчити особливості управління оборотним капіталом промислових підприємств в умовах нестабільного економічного середовища.
3. Розробити методику оцінки ефективності оборотного капіталу.
4. Провести організаційно-економічну характеристику ПрАТ «УКРГРАФІТ».

5. Дослідити склад, структуру та динаміку оборотного капіталу підприємства.
6. Оцінити ефективність управління оборотними активами та джерелами їх фінансування.
7. Виявити резерви підвищення ефективності використання оборотного капіталу.
8. Запропонувати заходи з оптимізації структури оборотних активів та джерел їх фінансування.
9. Провести економічне обґрунтування запропонованих заходів та оцінити їхній вплив на фінансові результати підприємства.

Об’єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ПрАТ «УКРГРАФІТ» та процеси управління оборотним капіталом підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти формування, використання й удосконалення системи управління оборотним капіталом ПрАТ «УКРГРАФІТ».

У процесі дослідження використано комплекс методів: системний підхід для розгляду оборотного капіталу як інтегрованої системи; діалектичний метод пізнання; методи економічного аналізу (горизонтальний, вертикальний та трендовий аналіз); фінансові коефіцієнти для оцінки ліквідності, ділової активності та рентабельності оборотного капіталу; а також методи порівняння, групування та узагальнення для формулювання практичних рекомендацій.

Інформаційна база дослідження включає законодавчо-нормативні акти України з питань бухгалтерського обліку та фінансової діяльності, наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, статутні та внутрішні документи ПрАТ «УКРГРАФІТ», офіційну фінансову звітність підприємства за 2022–2023 роки та проміжну звітність за 2024 рік.

Отримані дані дозволили здійснити комплексний аналіз оборотного капіталу підприємства, виявити ключові тенденції його зміни та розробити практичні рекомендації для підвищення ефективності управління ним.

Отже, ефективне управління оборотним капіталом є важливим чинником забезпечення фінансової стійкості та підвищення результативності діяльності ПрАТ «УКРГРАФІТ». Реалізація запропонованих у дослідженні заходів сприятиме оптимізації фінансових ресурсів, зміцненню платоспроможності та підвищенню конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасних економічних викликів.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ

1.1 Сутність оборотного капіталу підприємства

Оборотний капітал (або оборотні активи) є динамічною сукупністю грошових коштів, авансованих підприємством у поточні активи, які повністю споживаються або змінюють свою натурально-речову форму протягом одного виробничого чи операційного циклу, забезпечуючи фінансову основу для безперервності операційної діяльності [1].

Він виступає як фінансовий міст, що зв'язує різні стадії кругообігу фондів – від грошової форми (придбання ресурсів) через товарну (запаси) і виробничу (незавершене виробництво) до завершальної грошової (виручка від реалізації), і його ефективне управління є вирішальним фактором для підтримання ліквідності, платоспроможності та забезпечення прибутковості, оскільки будь-яке "заморожування" коштів у надмірних запасах чи простроченій дебіторській заборгованості прямо призводить до зростання потреби у зовнішньому фінансуванні та зниження фінансової стійкості підприємства.

Потрібно відмітити, що на сьогодні, існує велика кількість визначень даної категорії, що є підтвердженням відсутності єдиного розуміння сутності даної категорії.

А.М. Поддєрьогін уніфікує термінологію, трактуючи «оборотний капітал» та «оборотні кошти» як ідентичні категорії: це сукупність грошових коштів, інвестованих (авансованих) у оборотні активи (виробничі фонди та фонди обігу), функціональне призначення яких полягає у підтриманні циклічності виробництва та збуту продукції для генерації прибутку [2, с. 140]. Це визначення досить точно відображає економічну сутність оборотного капіталу. Водночас, зауважують

Носань Н.С. і Мартінович В.Г. ототожнення цих понять не є цілком правильним, адже до складу оборотних коштів не включаються, наприклад, короткострокові фінансові вкладення. У світлі вищезазначеного, науковці пропонують ідентифікувати оборотний капітал як майнову базу, яка виступає джерелом покриття (фінансування) оборотних активів. Його критичне значення полягає у забезпеченні безперервності операційної діяльності задля оптимізації таких ключових фінансових параметрів, як ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість і рентабельність. [3, с. 273].

Р.А. Слав'юк та В.Г. Андрійчук дотримуються позиції, згідно з якою терміни «оборотний капітал» та «оборотні активи» є концептуально ідентичними. Зокрема, В.Г. Андрійчук уточнює, що цей капітал формується за рахунок активів, які планується використати у виробництві або реалізувати протягом одного повного операційного циклу, або в межах дванадцяти місяців від звітної дати. До структури цих активів, згідно з його підходом, включені також ліквідні грошові кошти та їхні еквіваленти.

Операційний цикл при цьому визначається вченим як часовий інтервал між моментом придбання необхідних запасів і датою надходження грошових коштів від збуту кінцевої продукції. З економічної перспективи, оборотний капітал являє собою сукупність виробничих фондів і фондів обігу, критично важливих для забезпечення безперервності та сталості господарських процесів [4, с. 303].

Подібного підходу дотримується і Р.А. Слав'юк, який наголошує, що оборотні активи (оборотний капітал) являють собою активи, які протягом року або одного виробничого циклу перетворюються у грошову форму. Такий підхід узгоджується з класичними економічними поглядами на сутність оборотного капіталу, який забезпечує стабільність виробничої діяльності підприємства та підтримує його ліквідність [5, с. 98].

Також аналогічну позицію висловлюють С.В. Шарова та Т.О. Бойко, які трактують оборотний капітал як агреговану сукупність грошових ресурсів, їхніх

високоліквідних еквівалентів, а також інших засобів, попередньо інвестованих у фонди виробництва та сфери обігу [6-8]. Призначення цих активів – бути реалізованими або повністю спожитими протягом стандартного операційного циклу суб'єкта господарювання, або ж протягом річного періоду (дванадцяти місяців), починаючи від дати складання балансу [9-11].

Як підкреслюють дослідники, принципова особливість оборотних активів полягає у повному перенесенні їхньої вартості на кінцевий продукт, що критично важливо для підтримки неперервності виробництва та забезпечення кругообігу капіталу в межах економічної системи підприємства [12, с. 109].

За оцінкою О.В. Коваленка, незважаючи на різні підходи до визначень і термінології, економічний зміст понять «оборотний капітал» та «оборотні активи» залишається фактично ідентичним. Вчений зазначає, що мова йде про грошові ресурси, які підприємство авансує для формування оборотних виробничих фондів та фондів обігу. Ці кошти використовуються протягом одного виробничого циклу або короткострокового періоду, зазвичай не перевищуючи одного року, забезпечуючи безперервність господарської діяльності та сприяючи досягненню економічного ефекту [13, с. 204].

Разом з тим, окремі науковці заперечують повну тотожність між поняттями «оборотний капітал», «оборотні кошти» та «оборотні активи». Так, А.С. Полторак підкреслює, що ці категорії мають відмінний економічний зміст. Зокрема, оборотні активи включають поточні фінансові інвестиції, тоді як оборотні кошти їх не охоплюють. Крім того, період обігу оборотних коштів, як правило, триває один кругообіг або рік, тоді як оборотні активи можуть функціонувати протягом року чи операційного циклу. Науковець також зауважує, що оборотні активи споживаються у процесі виробництва, а оборотні кошти лише авансуються, виконуючи функцію проміжної ланки між активами та пасивами підприємства [14].

Водночас, О.О. Маринович вважає, що хоча «оборотні активи» та «оборотний капітал» охоплюють однакові елементи – грошові кошти, запаси, дебіторську

заборгованість, – перше поняття відображає лише склад активів, тоді як друге є ширшим. «Оборотний капітал» характеризує не лише структуру активів, а й джерела їх фінансування, що дозволяє комплексно оцінити рух коштів і фінансову рівновагу підприємства у межах операційного циклу [15, с. 1309].

Таким чином, наукові підходи до тлумачення сутності оборотного капіталу та оборотних активів різняться залежно від акцентів авторів — одні розглядають їх як тотожні поняття, інші – як взаємопов'язані, але не рівнозначні економічні категорії.

Відсутність чіткого нормативного розмежування термінів «оборотний капітал», «оборотні активи» та «оборотні кошти» на законодавчому рівні створює певні труднощі для бухгалтерського обліку та фінансового аналізу. Це ускладнює виконання його основних завдань, послаблює аналітичну функцію обліку як інструменту управління економічною ефективністю, а також обмежує можливості вдосконалення методів аналізу і підготовки обґрунтованих управлінських рішень.

Згідно з визначенням, наданим В.М. Гриньовою та В.О. Коюдою, оборотний капітал являє собою фінансові ресурси, функцією яких є забезпечення безперебійного обслуговування господарської діяльності підприємства. При цьому такі кошти інтегровані як у виробничий цикл, так і в процес реалізації готової продукції [17, с. 154].

На нашу думку, поняття «оборотний капітал» і «оборотні активи» дійсно мають схожий економічний зміст, проте оборотний капітал більшою мірою відображає процес фінансування оборотних активів.

Виходячи з цього, оборотний капітал доцільно визначати як сукупність коштів, вкладених у оборотні активи підприємства у формі засобів виробництва та засобів обігу, що використовуються в процесі виробництва та реалізації продукції протягом операційного циклу або 12 місяців з дати балансу і повністю переносять свою вартість у вартість новоствореного продукту.

Перелік найбільш вживаних визначень наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 Дефініції категорії “оборотний капітал”

Автор	Визначення
І.В. Зелгавілс [4]	Грошові ресурси та мобільні активи, які трансформуються у грошові кошти протягом кожного виробничого циклу, забезпечуючи безперервність процесу виробництва та обороту, а також одержання прибутку
Ходжва К.Я. [6]	Складову «продуктивного капіталу», який у процесі споживання повністю переносить свою вартість на створену продукцію та «повертається до підприємця у грошовій формі протягом кожного кругообігу капіталу»
Т.В. Дробошевська [5]	Грошові кошти, вкладені в оборотні засоби і засоби обігу для того, щоб забезпечити процес виробництва й реалізації продукції і за сприятливих умов отримати прибуток

Ці підходи до змісту категорії "оборотний капітал" допомагають підприємствам розробляти ефективні стратегії управління ресурсами, забезпечувати фінансову стабільність та підвищувати конкурентоспроможність на ринку.

На основі розгляду основних визначень даної категорії, нами сформовано авторське визначення. Отже, оборотний капітал – сукупність грошових коштів, авансованих у поточні активи підприємства, які беруть участь у процесі виробництва та реалізації продукції протягом одного операційного циклу або дванадцяти місяців, повністю споживаються в кожному виробничому циклі й повністю переносять свою вартість на вартість готової продукції

Оборотні активи формують частину собівартості продукції, тому при дослідженні їхньої економічної сутності важливо враховувати циклічність і вартісний характер їхнього обігу. Основна роль оборотних активів полягає у забезпеченні безперервного відтворення господарського процесу, який охоплює стадії виробництва й обігу.

Оборотні активи характеризуються безперервним рухом, який охоплює три фундаментальні стадії кругообігу: грошову, продуктивну та товарну. Зазначені стадії традиційно класифікують відповідно до трьох взаємопов'язаних фаз.

Перша фаза – товарна (Д–Т) – характеризується тим, що оборотний капітал, який перебуває у грошовій формі (Д), трансформується у товарну форму (Т). На цьому етапі підприємство здійснює придбання сировини, матеріалів, комплектуючих та інших ресурсів, необхідних для виробничого процесу. Таким чином, відбувається перехід оборотного капіталу з грошової форми в оборотні активи, що створює передумови для подальшого кругообігу.

Друга фаза – продуктивна (Т–П–Т') – відображає безпосередню участь оборотних активів у процесі виробництва. У цей період вони набувають форми незавершеного виробництва, напівфабрикатів та готової продукції. Тут відбувається активна трансформація вартості – від оборотних активів до оборотних коштів і знову до активів, що забезпечує безперервність виробничого циклу та формування нової споживчої вартості.

Третя фаза – грошова (Т'–Д') – завершує кругообіг оборотного капіталу. На цьому етапі готова продукція реалізується споживачам, а отримана виручка надходить на рахунок підприємства.

В результаті цього відбувається зворотне перетворення оборотних активів у грошову форму, тобто в оборотний капітал. Завершення цього циклу створює можливість для нового витку обороту, забезпечуючи відтворення капіталу та фінансову стійкість підприємства.

Оборотний капітал підприємства складається з двох основних частин: оборотних виробничих фондів і фондів обігу.

До першої належать ті ресурси, що безпосередньо беруть участь у процесі виробництва та забезпечують його безперервність.

Друга частина функціонує у сфері обігу, забезпечуючи процес реалізації готової продукції, рух грошових коштів і розрахунки з контрагентами.

Такий поділ відображає подвійний характер функціонування оборотного капіталу – як у сфері виробництва, так і у сфері обігу.

Оборотні виробничі фонди охоплюють сукупність ресурсів, що безпосередньо беруть участь у процесі створення продукції. До них належать виробничі запаси, незавершене виробництво, а також витрати майбутніх періодів.

Ці елементи постійно перебувають у русі: сировина і матеріали переходять у процес виробництва, утворюючи нову вартість, після чого повертаються у грошову форму через реалізацію готової продукції. Раціональне управління цією частиною капіталу дає змогу уникнути виробничих простоїв, зменшити витрати на зберігання запасів і підвищити ефективність виробничого процесу.

Фонди обігу, своєю чергою, функціонують у сфері реалізації продукції та забезпечують перетворення товарної форми капіталу у грошову.

До їх складу входять готова продукція на складі, товари, відвантажені покупцям, але ще не оплачені, грошові кошти на рахунках, у касі, а також дебіторська заборгованість.

Основне завдання фондів обігу полягає у забезпеченні безперервності процесу реалізації продукції та стабільності грошових потоків. Вони дозволяють підприємству своєчасно здійснювати розрахунки з постачальниками, працівниками, державними органами та іншими контрагентами.

Водночас надмірне зростання цієї частини оборотного капіталу може свідчити про уповільнення оборотності коштів або проблеми з реалізацією продукції.

Елементний склад оборотного капіталу наведено на рис. 1.1.

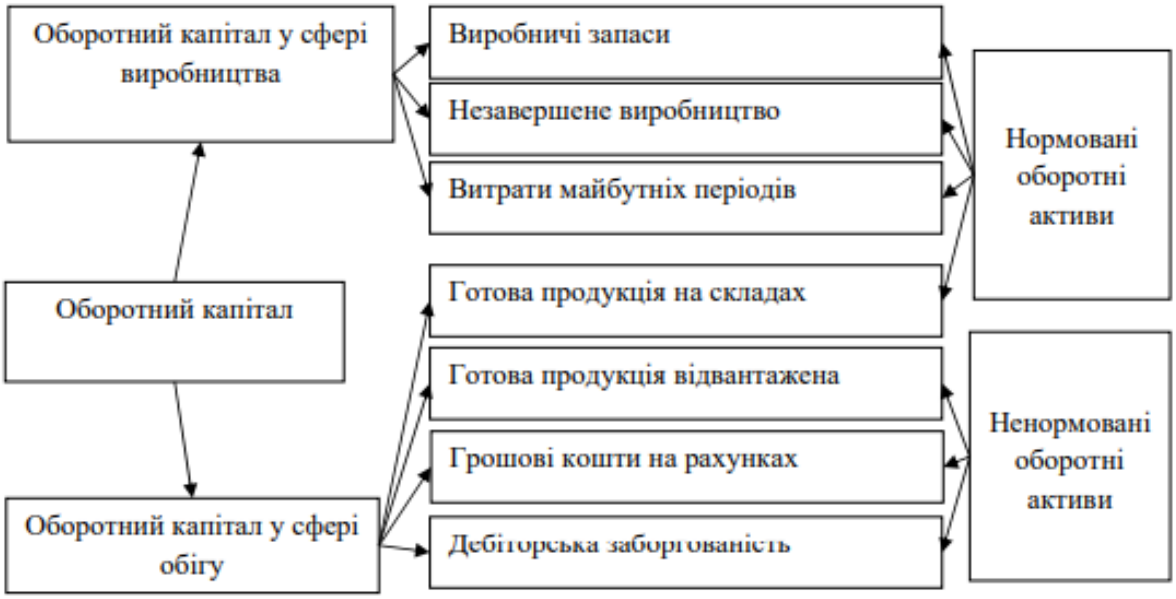

Рисунок 1.1 – Складові оборотного капіталу

Джерело: [43, С. 243]

Важливою характеристикою оборотного капіталу є його швидкість обороту, тобто період, за який він проходить усі стадії кругообігу – від придбання ресурсів до повернення грошових коштів у вигляді виручки. Чим швидше здійснюється цей процес, тим ефективніше підприємство використовує свої ресурси, тим менше потребує додаткового фінансування.

Для забезпечення стабільної діяльності необхідно підтримувати оптимальне співвідношення між виробничими фондами та фондами обігу. Недостатній обсяг першої групи може спричинити збої у виробництві, тоді як надмірне зростання другої може призвести до заморожування капіталу в запасах чи дебіторській заборгованості.

Таким чином, оборотний капітал, виступаючи єдиною системою взаємопов’язаних елементів, забезпечує безперервний рух вартості на всіх стадіях виробничо-комерційного циклу. Ефективне управління ним є запорукою фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

1.2 Особливості управління оборотним капіталом промислових підприємств

Успішне управління оборотним капіталом та активами є одним із ключових чинників стратегічного розвитку підприємства, оскільки саме воно забезпечує ефективність усієї господарської діяльності та високі кінцеві результати. Враховуючи вагому роль оборотного капіталу в забезпеченні стабільності функціонування підприємства, менеджмент цієї сфери повинен базуватися на системному підході, який передбачає використання накопичених теоретичних знань, перевірених фінансових моделей, сучасних інструментів та практичних механізмів управління.

Основною метою управління оборотними активами є забезпечення їх оптимального обсягу та раціональної структури, що дозволяє підтримувати безперервність операційної діяльності та створює передумови для сталого розвитку підприємства. Реалізація цієї мети ґрунтується на низці завдань.

По-перше, необхідно створити умови для ефективного та безперервного виробничого процесу, що досягається шляхом формування відповідних видів активів з урахуванням обсягів діяльності підприємства, тривалості операційного і фінансового циклів.

По-друге, важливо прискорити оборотність усіх елементів оборотних активів шляхом збільшення частки тих, які мають високу швидкість обігу, та скорочення частки малорухомих активів.

По-третє, управління оборотними активами повинно забезпечувати належний рівень ліквідності, який гарантує платоспроможність підприємства. Це досягається через контроль за розмірами найбільш ліквідних активів, зокрема короткострокових фінансових інвестицій, що можуть швидко конвертуватися у грошові кошти.

По-четверте, важливо підвищувати рентабельність оборотних активів шляхом

зменшення ризику втрати коштів, а також встановлювати оптимальне співвідношення між поточною та довгостроковою заборгованістю при їх фінансуванні [11].

Раціональне управління оборотними активами спирається на суворе дотримання певних ключових принципів, які забезпечують ефективність їх використання та збереження фінансової стійкості підприємства. Основою цього процесу є підтримання оптимального співвідношення між ліквідністю і прибутковістю, що дозволяє уникати як надлишку, так і дефіциту оборотних ресурсів. Важливо постійно контролювати структуру та динаміку оборотних активів, забезпечуючи їх швидкий обіг і цільове використання. Ключове значення має принцип безперервності кругообігу капіталу – кожен етап його трансформації має відбуватися своєчасно, без затримок і втрат. Крім того, ефективне управління передбачає гнучке реагування на зміни ринкових умов, раціональне планування потреб у фінансових ресурсах і мінімізацію ризиків, пов’язаних із дебіторською заборгованістю чи надмірними запасами. Дотримання цих принципів створює умови для підвищення оборотності активів, покращення фінансових результатів і забезпечення стабільного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

Зокрема, принцип взаємопов’язаності диктує, що управління оборотними активами має відбуватися в контексті цілісної фінансової системи. Рішення в цій сфері обов'язково мають враховувати їхній вплив на загальні фінансові показники підприємства

Принцип своєчасності означає необхідність вчасного формування та управління всіма складовими оборотних активів на основі достовірної інформації.

Принцип координації передбачає узгодженість управлінських рішень щодо формування активів та поточної заборгованості.

Принцип безперервності акцентує на постійному характері процесу управління, який впливає на ліквідність і здатність підприємства виконувати свої зобов’язання.

Принцип оптимальності сфокусовано на встановленні найбільш раціонального обсягу та відповідної структури оборотних активів. Водночас, принцип раціональності стосується забезпечення їх ефективного розподілу та використання протягом усього циклу господарської діяльності [8].

До основних функцій управління оборотними активами належать контрольна, стабілізуюча та аналітична.

Контрольна функція спрямована на забезпечення постійного контролю за обсягом оборотних активів, що дозволяє підтримувати ліквідність і платоспроможність підприємства.

Стабілізуюча функція тісно пов’язана з попередньою і полягає у підтриманні стійких фінансових позицій підприємства для забезпечення подальшого розвитку.

Аналітична функція полягає у всебічному дослідженні складу, структури та змін оборотних активів, а також у визначенні чинників, які зумовлюють рівень їх ефективного використання [24].

У фінансовій стратегії підприємства управління оборотним капіталом є комплексним процесом, який включає кілька ключових напрямків: формування оптимального обсягу та структури активів, ідентифікацію та визначення джерел їхнього фінансування, оптимізацію грошових потоків, а також розробку й імплементацію стратегічних рішень для підвищення загальної ефективності використання ресурсів [8].

Узагальнення теоретичних і практичних положень управління оборотним капіталом дозволяє побудувати комплексну модель системи управління, яка відображає взаємозв’язок між елементами оборотних активів, джерелами їх фінансування та кінцевими результатами діяльності підприємства.

Перший етап управління оборотним капіталом доцільно розділити на окремі складові, що дають змогу всебічно оцінити ефективність формування та використання оборотних активів підприємства.

Етапи управління оборотним капіталом підприємства:	1.Аналіз оборотного капіталу у попередньому періоді — оцінювання структури, обсягу, швидкості обороту й ефективності використання оборотних активів.
	1.Визначення принципових підходів щодо формування оборотного капіталу підприємства — встановлення політики управління оборотними активами та зобов'язаннями.
	1.Оптимізація обсягу оборотного капіталу — визначення раціонального рівня запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів для забезпечення стабільної діяльності.
	1.Забезпечення необхідної ліквідності оборотного капіталу — підтримання оптимального співвідношення між ліквідними та менш ліквідними активами.
	1.Забезпечення підвищення рентабельності оборотного капіталу — реалізація заходів, спрямованих на підвищення ефективності його використання.
	1.Забезпечення мінімізації витрат оборотного капіталу у процесі використання — скорочення зайвих витрат, оптимізація строків обороту та підвищення економічної віддачі активів.

Рисунок 1.2 – Модель структури управління оборотним капіталом підприємства

Джерело: побудовано самостійно на основі [6, 7, 8, 44]

Насамперед проводиться визначення загального обсягу оборотних активів, що зосереджені на підприємстві, з одночасним аналізом змін у їх структурі та динаміці протягом звітного періоду. Важливо проаналізувати стан оборотного капіталу у попередніх періодах, адже це дає змогу виявити тенденції його зростання або скорочення, визначити основні чинники впливу та встановити закономірності, що характеризують ефективність використання активів. На цьому етапі також визначаються принципові підходи до формування оборотного капіталу, здійснюється його оптимізація з метою досягнення балансу між прибутковістю та ліквідністю, а також забезпечується підтримання необхідного рівня фінансової стійкості підприємства. Ключовими стратегічними векторами в управлінні визнаються: гарантування адекватної ліквідності оборотного капіталу,

систематичне нарощування його прибутковості, а також суттєве скорочення операційних витрат, асоційованих із його залученням у господарський процес підприємства.

Під час аналізу визначається частка оборотних активів у загальній структурі майна підприємства та простежуються її зміни в динаміці. Наступним кроком є вивчення структури оборотних активів, сформованих за рахунок оборотного капіталу, що включає запаси сировини, готової продукції, напівфабрикатів, грошові кошти, дебіторську заборгованість та інші складові. Під час аналізу враховується динаміка змін кожного з цих показників у порівнянні з обсягами виробництва і реалізації продукції, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів. Окремо розглядається питома вага основних елементів оборотних активів у структурі балансу, що дає змогу зробити висновки щодо їх ліквідності та мобільності.

Наступним важливим етапом є визначення темпів обертання оборотного капіталу та окремих його складових. Для цього досліджуються загальні показники швидкості обороту, аналізується структура операційного, виробничого та фінансового циклів, а також виявляються фактори, що визначають тривалість кожного з них [39; 58]. Значну увагу приділяють також розрахунку рентабельності оборотного капіталу, який дозволяє оцінити ефективність його використання. У процесі оцінювання застосовується коефіцієнт рентабельності оборотного капіталу, а також модель «Дюпон», відповідно до якої рентабельність оборотного капіталу визначається як добуток рентабельності реалізації продукції на оборотність оборотного капіталу:

$$РОК = РРП \times ООК, \quad (1.1)$$

де, РОК - Рентабельність оборотного капіталу;

РРП - рентабельність реалізації продукції;

ООК - Оборотність оборотного капіталу

Отримані результати аналізу дозволяють визначити ефективність управління оборотним капіталом, виявити сильні та слабкі сторони фінансової політики підприємства, а також окреслити ключові напрями її подальшого удосконалення.

Завершальним етапом першої частини аналізу є дослідження структури джерел поповнення оборотного капіталу, що дозволяє оцінити ступінь фінансової незалежності підприємства та ефективність використання залучених коштів.

Другий етап управління передбачає визначення підходу до формування оборотного капіталу.

У сучасній економічній літературі розрізняють три основні підходи до його фінансування – консервативний, поміркований і агресивний. Вибір того чи іншого підходу залежить від загальної фінансової стратегії підприємства, рівня його ризику та очікуваної рентабельності. Як показано на рисунку 1.1, навіть за однакових обсягів виробництва та реалізації продукції різні стратегії можуть зумовити значні коливання у запланованому обсязі оборотного капіталу, що свідчить про важливість зваженого вибору фінансової політики управління цими ресурсами.

Агресивний підхід керування оборотним капіталом характеризується високою часткою поточних активів у загальній структурі активів підприємства та тривалим періодом їх обороту. Така модель управління передбачає, що підприємство утримує значні запаси сировини, готової продукції, а також має великі залишки грошових коштів для забезпечення безперервності виробництва та збуту. Крім того, у рамках агресивної стратегії часто використовуються інструменти стимулювання продажів, що призводить до збільшення обсягів дебіторської заборгованості.

Такий підхід дозволяє підприємству бути більш гнучким у задоволенні попиту ринку, швидше реагувати на зміни кон’юнктури, однак потребує значних фінансових ресурсів і підвищує рівень ризику ліквідності. Агресивна політика може бути ефективною лише для підприємств, які мають стабільний доступ до короткострокових джерел фінансування, зокрема банківських кредитів. У такому

випадку близько половини активів може фінансуватися за рахунок короткотермінових позик, що дозволяє підтримувати високу ділову активність. Однак, незважаючи на потенційні переваги, агресивна стратегія несе й суттєві ризики: зростає ймовірність виникнення фінансових труднощів у разі зменшення обсягів продажу або затримок у надходженні коштів від дебіторів. Тому така модель управління вимагає ретельного моніторингу грошових потоків і постійного контролю за ефективністю використання короткострокових зобов’язань. Агресивна модель формування оборотного капіталу.

Поміркована стратегія керування оборотним капіталом закладає в основу своєї реалізації необхідність досягнення найбільш доцільного співвідношення між рівнем ліквідності та потенційною прибутковістю суб'єкта господарювання. Його головна мета полягає у повному задоволенні потреби підприємства в усіх видах оборотних активів протягом поточного періоду, а також у створенні необхідних резервів на випадок непередбачуваних збоїв в операційній діяльності. Такий підхід дозволяє підтримувати стабільність фінансових потоків і мінімізувати ризики нестачі ресурсів, що можуть негативно вплинути на безперервність виробничого процесу. Водночас він сприяє підвищенню ефективності розподілу фінансових ресурсів, оскільки передбачає раціональне співвідношення між рівнем ризику та очікуваною віддачею від використання капіталу. Основну ж частину оборотного капіталу становить змінна частина, яка формується за рахунок довгострокових зобов’язань. Така структура фінансування дозволяє підприємству залишатися гнучким у своїй діяльності, зберігаючи водночас достатній рівень фінансової стійкості. Помірна модель вважається найбільш збалансованою серед усіх стратегій, адже вона поєднує у собі переваги як агресивного, так і консервативного підходів, забезпечуючи оптимальне співвідношення між ризиком і результативністю використання оборотного капіталу.

Консервативний підхід до керування оборотним капіталом відрізняється обережним підходом до формування та використання поточних активів. На відміну

від агресивної чи помірної моделей, вона передбачає обмеження зростання найбільш ліквідних активів і орієнтується на стабільність фінансової діяльності підприємства. За такої політики господарська діяльність характеризується високим рівнем визначеності: підприємство має чітке уявлення про обсяги реалізації, терміни надходження грошових коштів, потребу у запасах сировини, а також про тривалість їх використання у виробничому процесі. У структурі активів при цьому спостерігається незначна частка найбільш ліквідних ресурсів, що сприяє скороченню терміну оборотності оборотного капіталу.

Основною перевагою консервативної політики є підвищення рівня рентабельності активів, адже мінімізація надлишкових запасів та грошових залишків дозволяє ефективніше використовувати фінансові ресурси. Водночас цей підхід має і свої недоліки – насамперед підвищується ризик втрати платоспроможності у разі затримки надходження коштів або порушення строків розрахунків із контрагентами.

Таким чином, консервативна модель є доцільною для підприємств із прогнозованими обсягами діяльності та стабільними фінансовими потоками, де пріоритетом є мінімізація ризиків, навіть за умови певного зниження ліквідності.

Проаналізувавши різні моделі управління оборотним капіталом, можна зробити висновок, що агресивна політика спрямована на мінімізацію ризику технічної неплатоспроможності, однак вона не завжди забезпечує підвищення показників економічної рентабельності активів. Консервативна політика, навпаки, передбачає утримання від зростання найбільш ліквідних активів і прагне до зменшення їх частки у загальній структурі активів, що знижує ризики, але може обмежити ефективність використання капіталу. Помірна політика займає проміжну позицію між двома попередніми моделями, забезпечуючи баланс між ліквідністю, прибутковістю та ризиком. Оптимальна модель управління передбачає, що фінансова рентабельність активів, ризик неплатоспроможності та швидкість обороту коштів підтримуються на середньому, збалансованому рівні. Компромісна

політика, своєю чергою, характеризується помірним рівнем використання короткотермінових банківських кредитів.

На третьому етапі управління оборотним капіталом акцент робиться на його оптимізацію. У рамках цього етапу формується система заходів, спрямованих на зменшення тривалості операційного циклу та прискорене обертання активів.

Тривалість виробничого циклу залежить від низки чинників, зокрема кількості робочого часу, необхідного для виготовлення готової продукції, обсягу одночасно використовуваних предметів праці, тривалості нетехнологічних операцій, перерв у виробничому процесі та способу руху предметів праці під час обробки. Аналізуючи ці складові, керівництво підприємства може визначити напрями вдосконалення виробництва з метою покращення його ефективності. Далі, здійснюється оптимізація структури оборотного капіталу, визначення раціонального обсягу його окремих елементів та розрахунок потреби у капіталі на майбутній період.

Четвертий етап зосереджується на забезпеченні належної ліквідності оборотного капіталу. Для цього складається графік сезонної динаміки зміни найбільш ліквідних активів, що базується на аналізі їхніх щомісячних коливань за попередні роки. На підставі проведених розрахунків встановлюються показники коливань оборотних активів, визначається стабільна частина ліквідних коштів і обчислюється середній обсяг активів, що підлягатимуть змінам у майбутньому періоді.

П’ятий етап управління спрямований на підвищення рентабельності оборотного капіталу. Це досягається через ефективне використання вільних коштів що є у тимчасовому користуванні, перебувають в обігу, та їх інвестування у короткострокові фінансові інструменти. Даний підхід сприяє підвищенню прибутковості підприємства без суттєвого збільшення ризику.

Останнім етапом є мінімізація витрат, пов’язаних із використанням оборотного капіталу. Цей процес передбачає аналіз ризиків, що виникають під час зберігання сировини, готової продукції та інших елементів виробництва. Недотримання умов

зберігання або неефективне управління запасами може призвести до значних втрат, тому важливим завданням є розроблення заходів щодо їх попередження та мінімізації.

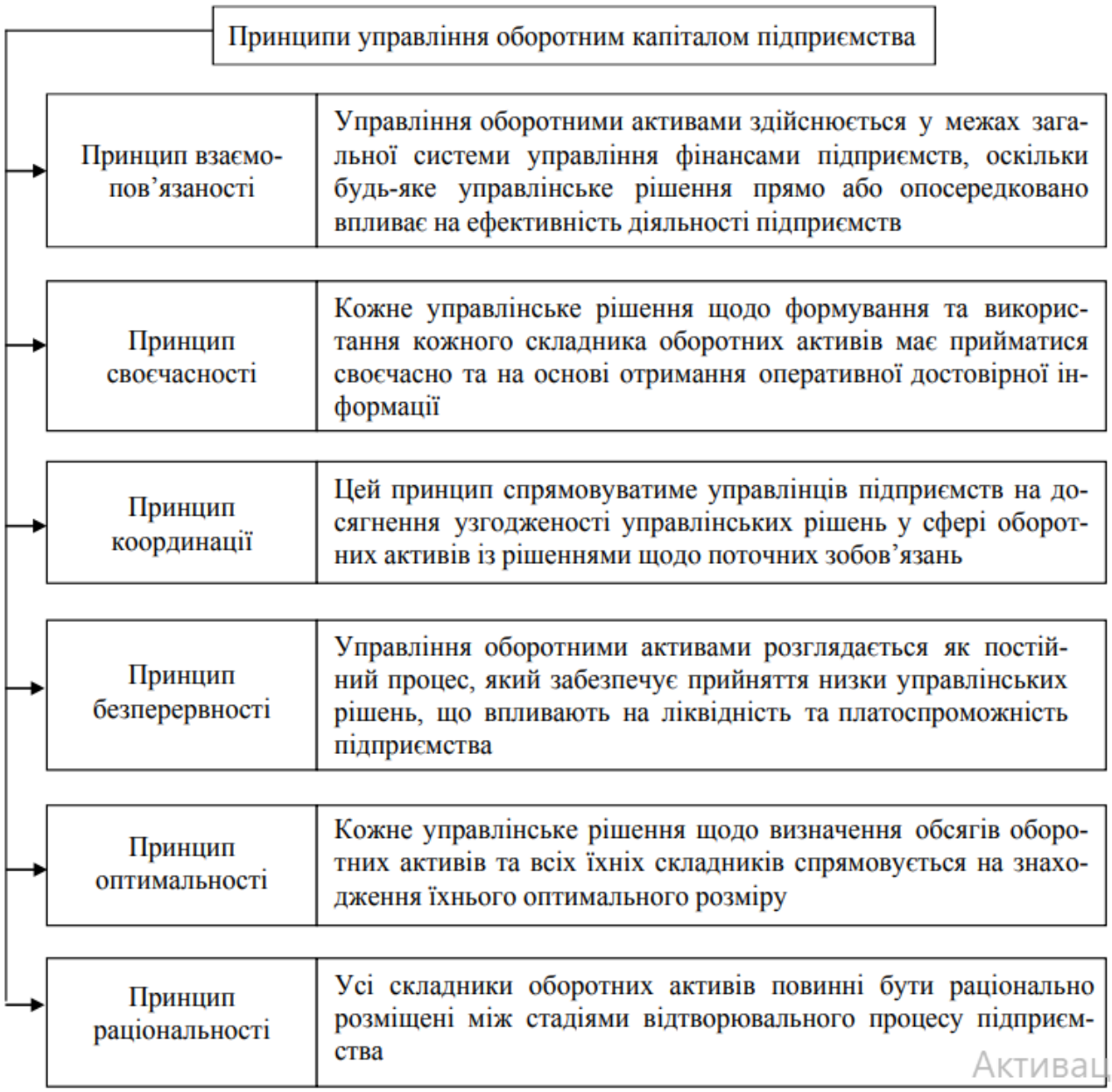

Рисунок 1.3 - Принципи управління оборотним капіталом підприємства [7]

Отже, управління оборотним капіталом є комплексним процесом, який забезпечує стратегічний розвиток підприємства, сприяє зростанню прибутку, підвищенню рентабельності та ефективності операційного циклу. У результаті

дослідження було визначено мету, завдання, принципи та функції управління оборотним капіталом, а також сформовано модель, що включає шість основних елементів, за допомогою яких підприємство може ефективно реалізовувати процес управління та досягати стабільного фінансового розвитку.

Функції управління оборотних капіталом наведено на рисунку 1.4.

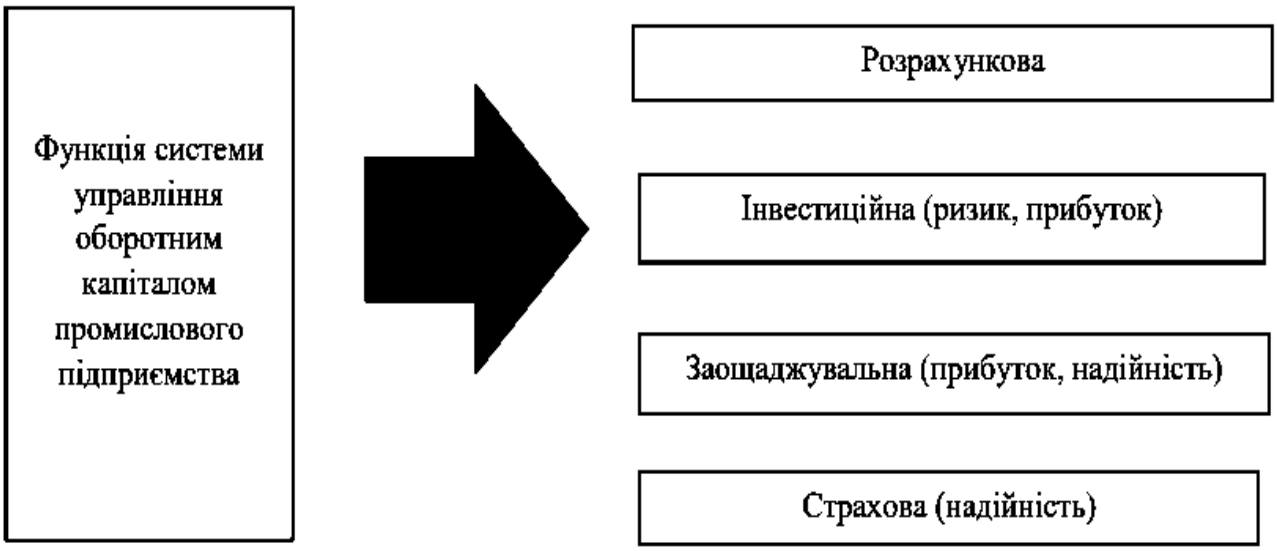

Рисунок 1.4 – Функції управління оборотних капіталом [20]

Наведена схема відображає чотири ключові функції системи управління оборотним капіталом промислового підприємства, кожна з яких відіграє критичну роль у забезпеченні його фінансової стійкості та ефективності.

1. Розрахункова функція є базовою і полягає у забезпеченні своєчасного виконання всіх поточних фінансових зобов'язань підприємства. Вона охоплює управління грошовими потоками таким чином, щоб завжди мати достатню кількість ліквідних коштів для покриття операційних витрат, розрахунків з постачальниками, виплати заробітної плати та сплати податків. Ефективне виконання цієї функції

забезпечує платоспроможність компанії та її здатність підтримувати ділову репутацію.

2. Інвестиційна функція пов'язана з управлінням компромісом між ризиком та прибутком (Risk/Return Trade-off). Суть цієї функції полягає у виборі оптимальної структури оборотних активів та джерел їх фінансування: інвестування в більш ліквідні, але низькоприбуткові активи (наприклад, грошові кошти) знижує ризик, тоді як інвестування у виробничі запаси або дебіторську заборгованість підвищує потенційний прибуток, але й збільшує ризик іммобілізації капіталу або неплатежів. Управління цією функцією спрямоване на максимізацію рентабельності оборотного капіталу при прийнятному рівні ризику.

3. Заощаджувальна функція фокусується на досягненні балансу між прибутком і надійністю, тобто на оптимізації рівня витрат, пов'язаних з володінням оборотними активами. Вона включає мінімізацію непродуктивних втрат, таких як витрати на зберігання надмірних запасів, втрати від знецінення дебіторської заборгованості або комісії за надмірне використання позикових коштів. Управління цією функцією допомагає зменшити операційні витрати та підвищити чистий прибуток через раціональне використання ресурсів, зберігаючи при цьому достатній запас ліквідності для надійної роботи.

4. Страхова функція безпосередньо стосується надійності і полягає у створенні фінансових резервів для покриття непередбачуваних потреб або операційних збоїв. Вона передбачає підтримання певного забезпечувального запасу високоліквідних активів (наприклад, мінімального залишку грошових коштів або резервної кредитної лінії), які можуть бути використані у випадках несподіваного зростання попиту, затримок поставок сировини або непередбачуваних затримок платежів від клієнтів. Таким чином, страхова функція гарантує операційну стійкість підприємства та його здатність протистояти зовнішнім шокам.

Управління оборотним капіталом формується як двокомпонентна система, що охоплює взаємодію керуючої (суб'єктної) та керованої (об'єктної) підсистем.

Керуюча підсистема являє собою управлінський апарат підприємства – директорів, фінансових менеджерів та інших управлінців, на яких покладена відповідальність за прийняття стратегічних та оперативних рішень. Об'єктом управління виступає безпосередньо оборотний капітал у всьому його складі та структурі, включаючи запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та їх джерела фінансування.

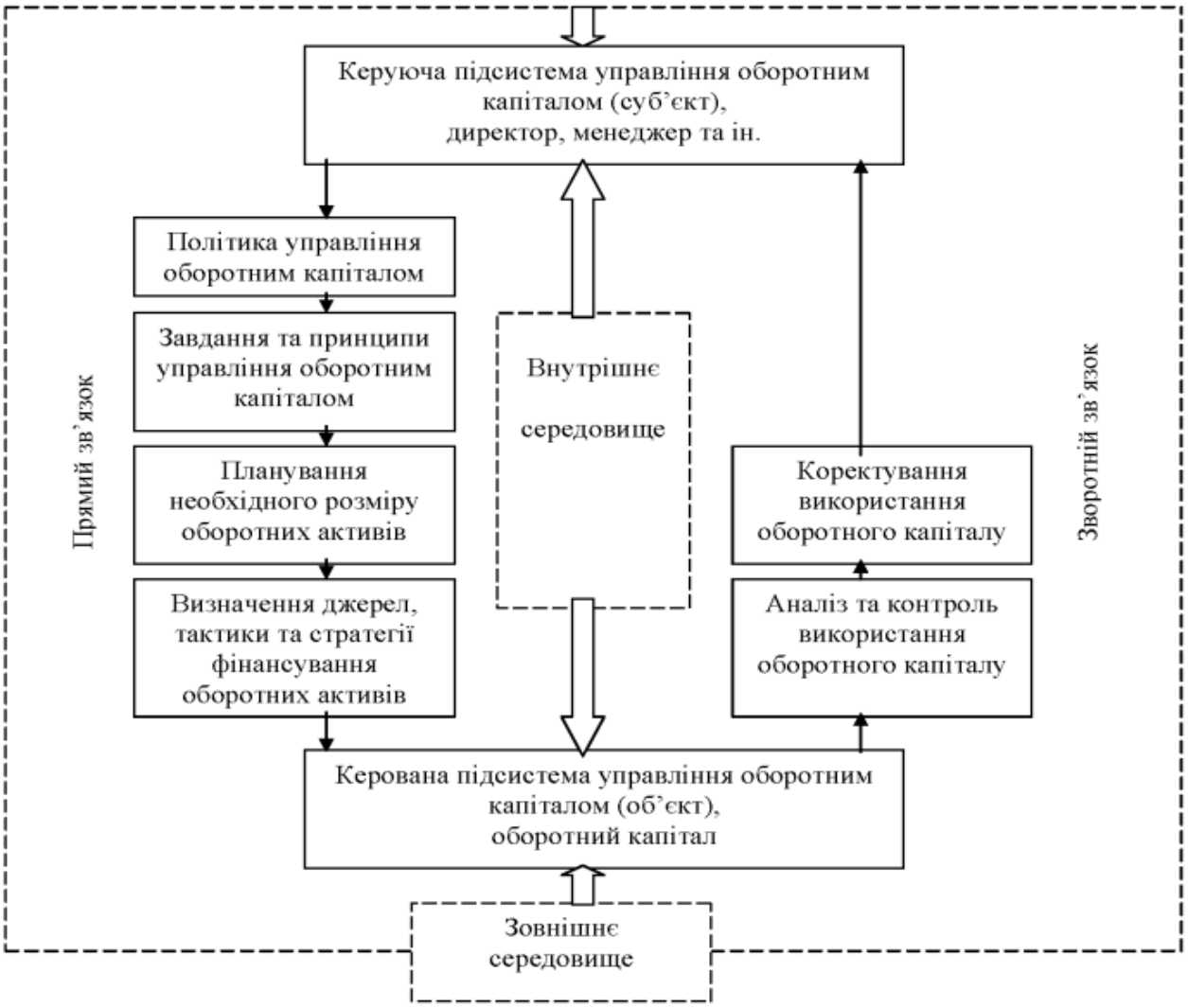

Рисунок 1.4 – Система управління оборотним капіталом підприємства

Джерело [45, С. 260]

Ключовим для функціонування цієї системи є встановлення взаємозв'язків між цими двома підсистемами, що реалізуються через прямий та зворотний зв'язок. Прямий зв'язок є первинним і визначальним, оскільки він спрямовує управлінський вплив від суб'єкта до об'єкта. У системі управління оборотним капіталом цей зв'язок включає визначення чітких цілей, політик та конкретних завдань управління; планування необхідного розміру оборотних активів з урахуванням операційних потреб та стратегічних планів; а також визначення оптимальних джерел фінансування оборотних активів, що охоплює рішення щодо співвідношення власного та позикового капіталу. Ці дії формують рамкову основу, в межах якої здійснюється вся подальша діяльність з управління оборотним капіталом.

Отже, управління оборотним капіталом має будуватися як єдина взаємопов’язана система, де кожне рішення впливає на ліквідність, платоспроможність та ефективність підприємства; рішення має прийматися своєчасно на основі достовірної інформації, забезпечувати координацію дій підрозділів та зовнішніх контрагентів, розглядати процес як безперервний з акцентом на зниження витрат та підтримку постійної доступності активів, при цьому досягаючи оптимального балансу між обсягом та складу оборотних активів, раціональним розміщенням їх по стадіях виробничого циклу з урахуванням економічної доцільності та мінімізації ризиків.

1.3 Методика оцінювання оборотного капіталу підприємства

Ефективність використання оборотного капіталу є однією з найважливіших складових загальної ефективності функціонування підприємства, оскільки саме від раціонального управління оборотними коштами значною мірою залежать результати господарської діяльності. Оптимізація структури оборотних активів та забезпечення їх безперебійного обігу сприяють підвищенню фінансової стійкості, збільшенню обсягів виробництва, зниженню собівартості продукції, зростанню

рентабельності та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Оборотний капітал забезпечує безперервність операційного процесу, стабільність фінансових потоків і підтримку ліквідності, що є запорукою надійного функціонування підприємства в довгостроковій перспективі. Саме завдяки наявності достатнього обсягу оборотних ресурсів підприємство здатне своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, здійснювати платежі постачальникам, виплачувати заробітну плату, а також формувати резерви для розширення діяльності.

Валові оборотні активи (ОА) являють собою сукупність усіх оборотних ресурсів підприємства, незалежно від джерел їх формування – власних або залучених. Водночас чисті оборотні активи (ЧОА) відображають ту частину активів, що фінансується стабільними джерелами – власним капіталом і довгостроковими позиками. Визначаються вони за формулою:

$$ЧОА = ОА – КФЗ, \quad (1.2)$$

де ЧОА – чисті оборотні активи підприємства;

ОА – валові оборотні активи;

КФЗ – короткострокові фінансові зобов'язання.

Показник чистих оборотних активів є одним із ключових аналітичних індикаторів фінансової стійкості. Його позитивне значення свідчить про здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок власних оборотних ресурсів, що є ознакою фінансової незалежності.

Власні оборотні активи, у свою чергу, відображають ту частину оборотного капіталу, яка сформована виключно за рахунок власних коштів підприємства. Їх розрахунок здійснюється за формулою:

$$ВОА = ОА – ДПК – КФЗ, \quad (1.3)$$

де ВОА – власні оборотні активи;

ДПК – довгостроковий позиковий капітал;

КФЗ – короткострокові фінансові зобов’язання [1].

Якщо підприємство не використовує довгострокові кредити для фінансування оборотних коштів, суми власних і чистих оборотних активів збігаються, що свідчить про повну самофінансованість його оборотних процесів.

Оборотні активи підприємства поділяються за видами, залежно від їх економічної природи та ролі у виробничо-фінансовій діяльності.

По-перше, це запаси сировини, матеріалів і напівфабрикатів, які забезпечують безперебійний виробничий процес. Їх наявність гарантує стабільність виробництва, запобігаючи простоям у разі збоїв у постачанні.

По-друге, до оборотних активів належать запаси готової продукції, що відображають обсяг виробленої, але ще не реалізованої продукції, а також незавершене виробництво, яке виступає проміжною ланкою у виробничому циклі.

По-третє, важливою складовою є дебіторська заборгованість, яка представляє собою суми, що належать підприємству від покупців та інших контрагентів.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволяє забезпечити своєчасний приплив грошових коштів і підтримати ліквідність.

До грошових активів належать залишки коштів у національній і іноземній валюті, а також короткострокові фінансові вкладення, які виконують функцію тимчасового інвестування вільних грошових ресурсів. Інші оборотні активи включають витрати майбутніх періодів та інші складові, що не входять до наведених груп, але беруть участь у формуванні оборотного капіталу.

Залежно від характеру участі в операційному процесі, оборотні активи класифікуються на дві основні групи: ті, що обслуговують виробничий цикл підприємства, які охоплюють запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів,

незавершене виробництво та готову продукцію, та ті, що обслуговують фінансовий цикл, до яких відносяться дебіторська заборгованість і грошові активи.

Перші забезпечують фізичне створення продукції, другі – фінансові взаєморозрахунки та підтримку обороту капіталу.

Класифікація оборотних активів за періодом функціонування виділяється окремо: постійна частина оборотних активів (Permanent Working Capital) являє собою мінімальний, незнижувальний рівень ресурсів, життєво необхідний для безперервного здійснення операційної діяльності підприємства. Цей критичний мінімум формується з урахуванням специфіки виробництва, тривалості виробничого циклу та запланованих обсягів реалізації. На противагу цьому, варіативна (змінна) частина оборотних активів характеризується коливаннями і змінюється залежно від таких факторів, як сезонність, динаміка попиту, обрана цінова політика та інші зовнішні і внутрішні чинники.

Таким чином, ефективне використання оборотного капіталу передбачає оптимальне співвідношення між окремими його складовими, забезпечення достатності власних ресурсів для фінансування поточної діяльності, раціональне управління запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими потоками. Лише за умови збалансованого підходу до структури й обігу оборотних активів підприємство може досягти фінансової стабільності, скорочення витрат і підвищення своєї прибутковості.

Окремо визначається рентабельність оборотних активів, досліджуються фактори, що її формують. У процесі аналізу використовуються коефіцієнт рентабельності оборотних активів, а також модель компанії «Дюпон», яка щодо даного виду активів має вигляд:

$$Роа = Ррп \times Ооа, \quad (1.4)$$

де Роа – рентабельність оборотних активів;

Ррп – рентабельність реалізації продукції;

Ооа – оборотність оборотних активів [46].

Для оцінки ефективності використання оборотного та основного капіталу підприємства застосовується система економічних показників, яка дає змогу всебічно оцінити швидкість обігу, прибутковість і рівень використання ресурсів.

Одним із ключових індикаторів ефективності використання оборотного капіталу є коефіцієнт оборотності, який відображає, скільки разів за звітний період обертається середній залишок оборотних коштів. Цей показник визначається за формулою:

$$КОБоб.акт = Вирре ал / ОК, \quad (1.5)$$

де Вирреал – обсяг реалізованої продукції,

ОК – середній залишок оборотних коштів [46, С. 75].

Чим вищим є значення коефіцієнта оборотності, тим ефективніше використовуються оборотні активи, оскільки одна гривня оборотного капіталу забезпечує більший обсяг реалізації продукції.

Наступним показником є коефіцієнт завантаження оборотних коштів (КЗАВ = ОК / Вирреал), який показує, скільки гривень оборотних активів припадає на одну гривню реалізованої продукції. Зменшення цього коефіцієнта свідчить про підвищення ефективності використання оборотного капіталу, адже підприємство потребує менше оборотних ресурсів для забезпечення того ж обсягу продажів.

Третім важливим показником є тривалість одного обороту, що розраховується за формулою:

$$Тоб = (360 \times ОК) / Вирреал [46]. \quad (1.6)$$

Вона відображає середню кількість днів, протягом яких оборотні активи здійснюють один повний цикл обігу — від моменту вкладення коштів у виробничий

процес до отримання виручки. Зменшення тривалості обороту означає прискорення оборотності капіталу, що позитивно впливає на ліквідність і фінансову стійкість підприємства.

Рентабельність оборотних активів (РОБакт = П / ОК) характеризує ефективність використання оборотного капіталу з точки зору прибутковості. Вона показує, який прибуток отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в оборотні кошти. Зростання цього показника свідчить про підвищення результативності діяльності підприємства та ефективності управління його фінансовими ресурсами.

Особливості використання окремих видів оборотних активів зумовлюють необхідність розроблення спеціальної системи управління ними. Залежно від економічного змісту та ролі у процесі виробництва й реалізації продукції виділяють три основні напрями управління: запасами товарно-матеріальних цінностей, дебіторською заборгованістю та грошовими активами. Управління запасами передбачає оптимізацію їх обсягів для уникнення як дефіциту, так і надлишку матеріальних ресурсів. Раціональне управління дебіторською заборгованістю спрямоване на прискорення надходження коштів і зниження ризику неповернення боргів. Ефективне управління грошовими активами, включаючи короткострокові фінансові вкладення, забезпечує ліквідність підприємства та дає можливість отримувати додатковий дохід від тимчасово вільних коштів.

Оборотний капітал є важливою складовою економічних ресурсів підприємства, оскільки саме за його рахунок формуються елементи активів, що забезпечують безперервність виробничого процесу та реалізації продукції. Для стабільного функціонування підприємства оборотний капітал повинен бути наявний у достатньому розмірі на всіх етапах операційного циклу. Його структура формується з різних джерел — власних, залучених і позичених.

Отже, ефективність використання оборотного капіталу визначається не лише його кількісними параметрами, а й якістю управління окремими його елементами. Підприємство, яке забезпечує швидку оборотність коштів, підтримує оптимальний

рівень запасів і дебіторської заборгованості, має вищі шанси на фінансову стабільність, рентабельність і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу 1

1. Оборотний капітал є ключовою складовою фінансової системи підприємства, що забезпечує безперервність його операційного циклу та ефективність виробничо-комерційної діяльності. Він охоплює сукупність коштів, авансованих у поточні активи, які беруть участь у процесах виробництва, реалізації продукції та формування доходів.

2. Економічна сутність оборотного капіталу полягає у забезпеченні сталості відтворювального процесу шляхом формування необхідних виробничих і фінансових ресурсів. Він виконує функцію з'єднувальної ланки між виробництвом і реалізацією продукції, сприяючи підтриманню фінансової стійкості та збалансованості потоків грошових коштів.

3. Управління оборотним капіталом промислових підприємств є багатогранним і системним процесом, який охоплює планування, аналіз, контроль та оптимізацію використання оборотних активів і джерел їх фінансування. Успішне управління передбачає раціональне формування структури оборотних активів, прискорення їх оборотності, забезпечення належного рівня ліквідності, підвищення рентабельності та мінімізацію ризиків, пов'язаних із фінансовими зобов'язаннями.

4. Ефективність використання оборотного капіталу визначається не лише його кількісними параметрами, а й якістю управління окремими його елементами. Підприємство, яке забезпечує швидку оборотність коштів, підтримує оптимальний рівень запасів і дебіторської заборгованості, має вищі шанси на фінансову стабільність, рентабельність і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПРАТ “УКРГРАФІТ”

2.1 Організаційно економічна характеристика діяльності ПРАТ “УКРГРАФІТ”

Юридична особа ПРАТ "УКРГРАФІТ", код ЄДРПОУ 00196204, було зареєстровано 27.09.1994. Розмір статутного капіталу юридичної особи складає 233958975,00 [47].

ПрАТ «УКРГРАФІТ» є одним із чільних виробників вуглецево-графітової продукції на території України. Його виробничий портфель включає: графітовані електроди, призначені для використання у сталеплавильних, рудотермічних та інших видах електричних печей; спеціалізовані вуглецеві маси товарного призначення для електродів типу Содерберга; а також футерувальні матеріали на вуглецевій основі, необхідні для потреб металургійної, машинобудівної та хімічної галузей промисловості.

Домінуючим видом діяльності є «27.90 – виробництво іншого електричного устаткування», також діяльність включає виробництво вогнетривких виробів, неметалевих мінеральних виробів тощо.

Додаткові види діяльності наведено на рис. 2.1.

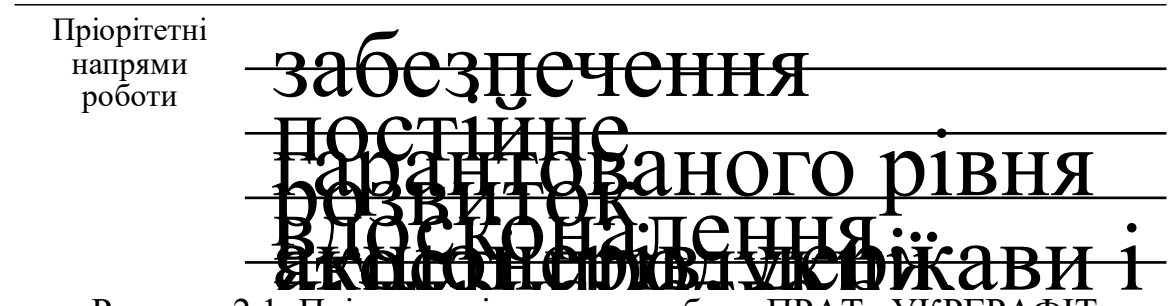

Рисунок 2.1. Пріоритетні напрями роботи ПРАТ «УКРГРАФІТ»

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

ПРАТ «УКРГРАФІТ» — спеціалізоване українське промислове підприємство з виробництва графітованих електродів та вуглецевих виробів для металургії та інших галузей. Має сертифіковану систему управління та потужності для випуску значного обсягу продукції. Проте поточний фінансовий стан вказує на виклики: збитковість, висока залежність від енергоносіїв, ситуація в країні. Для аналізу

інвестиційного чи партнерського потенціалу слід врахувати ці фактори та переглянути останні фінансові звіти.

ПрАТ «Укрграфіт» має так організаційну структуру управління, яка забезпечує ефективне функціонування підприємства та узгодженість усіх його підрозділів. Загальні збори акціонерів є Вищим органом управління, що визначають основні напрями розвитку товариства та ухвалюють ключові стратегічні рішення. Контроль за діяльністю виконавчих органів здійснює Наглядова рада, яка координує роботу Дирекції та забезпечує дотримання корпоративних стандартів управління. Безпосереднє оперативне керівництво підприємством здійснює Дирекція, очолювана Генеральним директором, на яку покладено функції організації виробничих процесів, управління ресурсами та реалізації стратегічних цілей компанії.

Внутрішня організаційна структура ПрАТ «Укрграфіт» побудована за виробничо-функціональним принципом і включає як основні, так і допоміжні підрозділи. До основних виробничих підрозділів належать змішувально-пресові цехи та цехи термічної й механічної обробки вуглеграфітової продукції, які забезпечують повний технологічний цикл виготовлення основної продукції підприємства. Допоміжні технічні підрозділи виконують функції технічного обслуговування та ремонту виробничих будівель, споруд, технологічного обладнання, устаткування, енергетичних мереж і систем, а також відповідають за екологічну безпеку виробництва. Важливу роль відіграють підрозділи матеріально-технічного забезпечення, транспорту та складів, які гарантують своєчасне постачання сировини, комплектуючих та ефективну логістику готової продукції. Окреме місце в структурі займають управлінські підрозділи — лабораторії, відділ технічного контролю та інші служби, які забезпечують якість продукції, контроль за технологічними процесами та загальне організаційне функціонування підприємства.

Така система управління дозволяє ПрАТ «Укрграфіт» ефективно координувати всі етапи виробництва, забезпечувати високий рівень продуктивності, контролювати якість продукції та своєчасно реагувати на зміни ринкових умов, зберігаючи стабільність і конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Укрграфіт» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Кількість персоналу, осіб	1864	1421	1303	-561
Дохід	1545562	1564657	1470630	-75 932
Чистий прибуток	59687	122961	(202 447)	-262 134
Активи	4380706	4571773	4390272	+9566
Гроші та їх еквіваленти	419539	683151	564016	+144 477
Довгострокові зобов'язання	234158	212565	262101	+27 943
Поточні зобов'язання	139461	183946	168001	+28 540
Власний капітал	4007087	4175262	3960170	-46 917

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

По-перше, чисельність персоналу зменшилася на 561 особу, що свідчить про оптимізацію трудових ресурсів або зменшення обсягів виробництва. Дохід підприємства за цей період знизився на 75 932 одиниць, що говорить про певне скорочення операційної діяльності або вплив ринкових факторів на продажі.

По-друге, показник чистого прибутку демонструє негативну тенденцію: з прибутку у 2022 році 59 687 у 2024 році підприємство отримало збиток у розмірі 202 447, тобто падіння склало 262 134 одиниць. Це свідчить про зростання витрат

або зменшення ефективності діяльності, що потребує ретельного аналізу структури витрат і рентабельності.

Довгострокові та поточні зобов'язання збільшилися на 27 943 і 28 540 одиниць відповідно, що може свідчити про залучення додаткового фінансування або збільшення кредиторської заборгованості. Власний капітал зменшився на 46 917 одиниць, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємства і показує зростання фінансового ризику.

Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр. наведено на рис. 2.2.

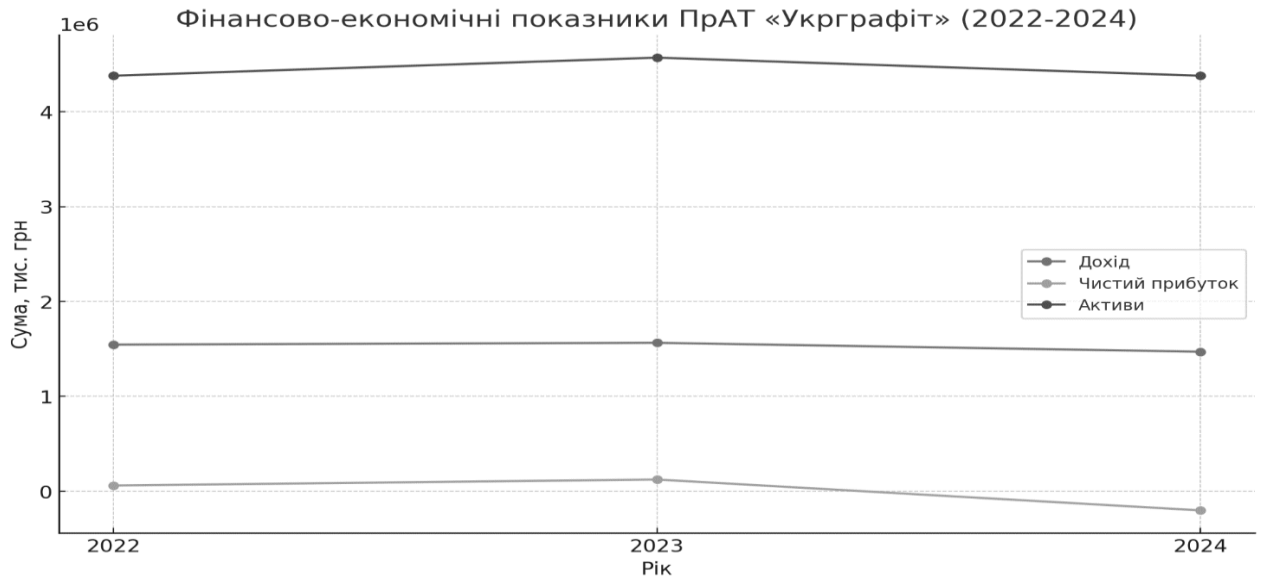

Рисунок 2.2 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр.

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

В цілому, ПрАТ «Укрграфіт» за аналізований період демонструє скорочення прибутковості та чисельності персоналу, стабільність активів, збільшення грошових коштів та зобов'язань, що вимагає оптимізації витрат, підвищення рентабельності та посилення контролю над фінансовими потоками.

Проведемо аналіз показників ліквідності та платоспроможності досліджуваного підприємства за 2022-2024 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,01	4,04	3,36	+0,35
Коефіцієнт швидкої ліквідності	6,94	5,73	5,22	-1,72
Коефіцієнт поточної ліквідності	17,66	15,01	15,71	-1,95

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Абсолютна ліквідність (грошові кошти та їх еквіваленти / поточні зобов’язання) у 2024 р. зросла на 0,35 порівняно з 2022 р., що свідчить про наявність достатнього обсягу грошових ресурсів для покриття короткострокових зобов’язань. Підприємство може швидко розрахуватися з боргами у разі необхідності. Швидка ліквідність демонструє поступове зниження з 6,94 у 2022 р. до 5,22 у 2024 р., що означає деяке скорочення запасу ліквідних активів, виключаючи запаси. Хоча рівень все ще високий і перевищує нормативні значення, тенденція потребує уваги у плануванні дебіторської заборгованості та грошових потоків.

Поточна ліквідність залишалася стабільною та високою протягом періоду (15,71 у 2024 р.), що свідчить про загальну фінансову стійкість підприємства та здатність покривати поточні зобов’язання за рахунок оборотних активів. Незначне зниження порівняно з 2022 р. відображає збільшення поточних зобов’язань та коливання оборотних активів.

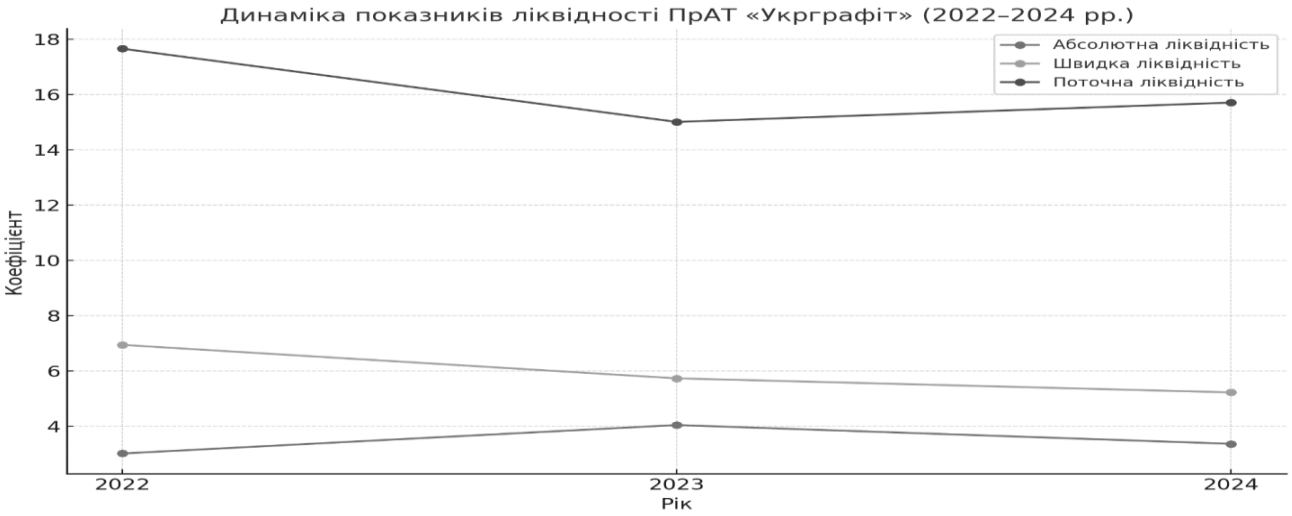

Рисунок 2.3 – Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр.

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

ПрАТ «Укрграфіт» зберігає високий рівень ліквідності та платоспроможності. Підприємство має значний запас ліквідних коштів для покриття короткострокових зобов’язань, що підтверджує його фінансову стабільність. Зниження швидкої та поточної ліквідності вказує на необхідність більш ретельного управління оборотними активами, особливо дебіторською заборгованістю, для підтримки стійкого фінансового стану.

2.2 Аналіз складу, структури та динаміки оборотного капіталу підприємства

Як зазначалося, вдосконалення управління капіталом вимагає глибокого розуміння його внутрішньої структури. В економічній практиці оборотний капітал класифікується за низкою ключових ознак, що мають прямий вплив на процеси планування, контролю та мінімізації фінансових ризиків. До основних критеріїв групування належать:

1) Функціональна роль у виробництві: поділ на оборотні виробничі

фонди (запаси, незавершене виробництво) та фонди обігу (готова продукція, дебіторська заборгованість, грошові кошти).

2) Практика управління: диференціація на нормовані (ті, що потребують лімітування для оптимізації) та ненормовані оборотні кошти.

3) Ліквідність: групування активів за швидкістю їхнього перетворення на грошові кошти (висока, середня, низька ліквідність).

4) Рівень ризику вкладення капіталу: виділення капіталу з мінімальним, середнім та високим ризиком, що критично важливо для політики безпеки інвестицій.

5) Стандарти обліку: відображення у фінансовій звітності за основними статтями балансу – запаси, грошові кошти, розрахунки та інші активи.

6) Матеріально-речова форма: розподіл на предмети праці, готову продукцію/товари та грошові кошти/кошти в розрахунках.

Для проведення детального та обґрунтованого аналізу поточної політики управління оборотним капіталом та оцінки її ефективності, необхідно дослідити його склад та структурну динаміку за ключовими статтями балансу ПрАТ «УКРГРАНІТ» за 2022–2024 рр., що буде представлено у таблиці 2.5. Це дозволить виявити тренди у формуванні виробничих запасів, динаміку дебіторської заборгованості та рівень грошових коштів, які є індикаторами ліквідності та платоспроможності.

Далі, проведемо аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів досліджуваного підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Склад та динаміка оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Оборотний капітал, в тому числі:	2330425	2761454	2638952	+308 527
- запаси	1917897	1708134	1762269	-155 628
- дебіторська заборгованість	544620	306980	308221	-236 399
- грошові кошти та їх еквіваленти	419 539	683151	564016	+144 477
- витрати майбутніх періодів	102	193	270	+168
- інші оборотні активи	9428	3500	3245	-6 183

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Аналіз динаміки оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 роки виявляє загальне зростання його обсягу на +308527 тис. грн. (приблизно +13,2%), що свідчить про розширення операційної діяльності, проте його внутрішня структура зазнала суттєвих змін, що вказують на посилення ліквідності за рахунок зниження ефективності оборотних фондів.

Найбільш помітною зміною є значне скорочення дебіторської заборгованості на −236399 тис. грн. (з 544,6 млн до 308,2 млн), що може бути результатом посилення контролю за розрахунками або переходу на передоплату, значно покращуючи якість активів, оскільки зменшується ризик неповернення боргів.

Водночас, спостерігається і зниження обсягу запасів на −155628 тис. грн. (хоча у 2024 р. відбулося невелике відновлення), що, у поєднанні зі скороченням дебіторської заборгованості, спричинило значне зростання грошових коштів та їх еквівалентів на +144477 тис. грн., підвищуючи рівень абсолютної ліквідності підприємства.

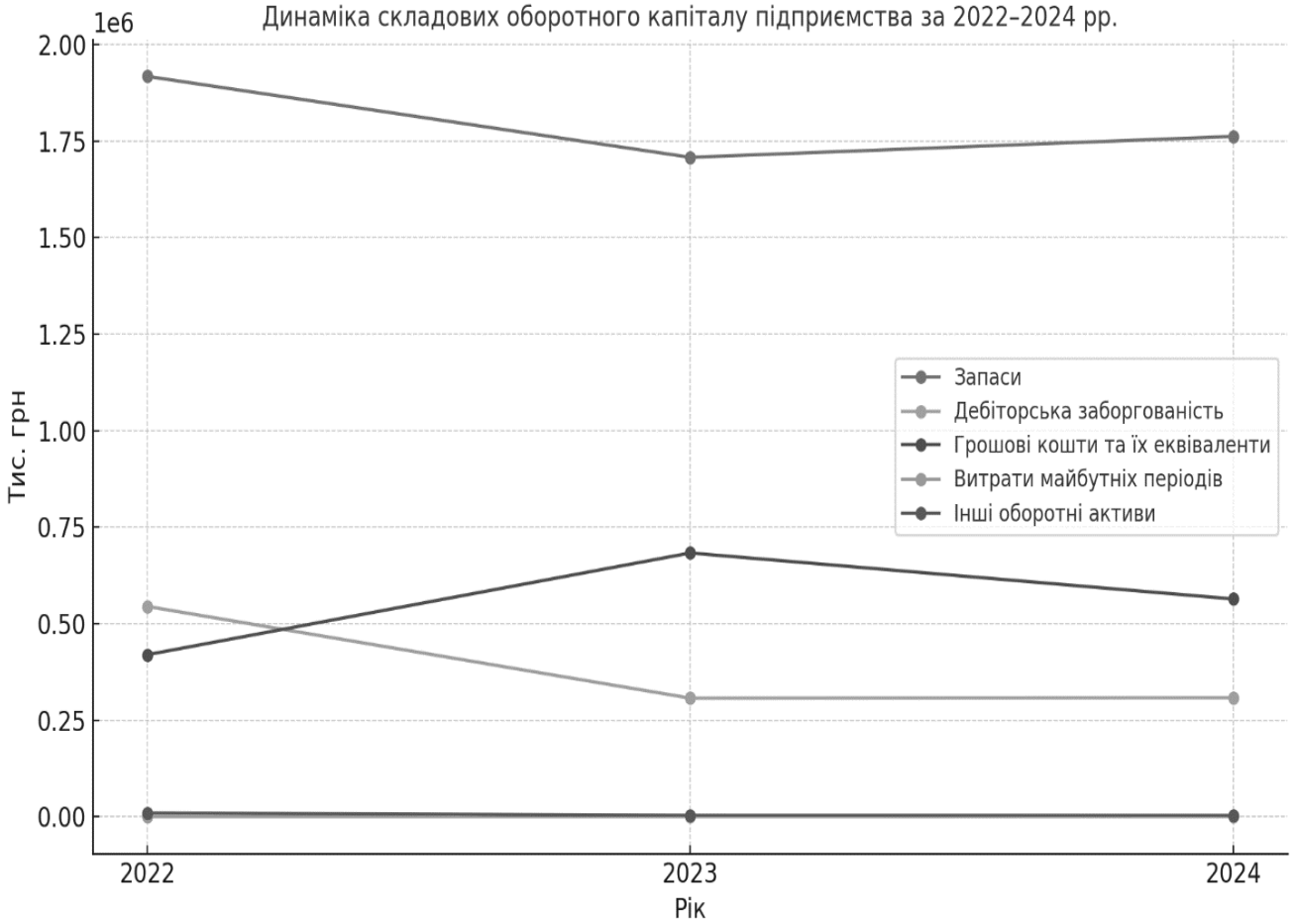

Рисунок 2.4 – Динаміка оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр.

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Таким чином, політика управління оборотним капіталом була спрямована на концентрацію ліквідних активів та зниження операційних ризиків, хоча значне скорочення запасів та дебіторської заборгованості потенційно може свідчити про зниження обсягів виробництва чи збуту або надмірну обережність в умовах нестабільності.

Проведемо аналіз структури оборотних активів ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр. (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Структура оборотних активів ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Оборотний капітал	100,0	100,0	100,0	0,00
- запаси	82,3	61,86	66,78	-15,52
- дебіторська заборгованість	23,37	11,12	11,68	-11,69
- грошові кошти та їх еквіваленти	18,00	24,74	21,37	+3,37
- витрати майбутніх періодів	0,00	0,01	0,01	+0,01
- інші оборотні активи	0,40	0,13	0,12	-0,28

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Аналіз структури оборотних активів ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр. показує суттєві зміни, спрямовані на підвищення ліквідності та фінансової гнучкості підприємства.

Протягом усього періоду запаси залишалися найбільшою статтею оборотних активів, що типово для виробничих підприємств. Однак, їхня питома вага різко скоротилася з 82,30% у 2022 р. до 66,78% у 2024 р. (зниження на 15,52 п.п.). Це може свідчити про:

– підвищення ефективності управління запасами (скорочення надлишкових запасів);

– оптимізацію виробничого циклу або зміну політики формування запасів.

Одночасно зі скороченням частки запасів, значно зросла частка високоліквідних активів — грошових коштів та їх еквівалентів. Їхня частка збільшилася з 18,00% у 2022 р. до 21,37% у 2024 р. (приріст на 3,37 п.п.). Наявність більшого обсягу грошових коштів посилює платоспроможність підприємства та його здатність оперативно реагувати на фінансові зобов'язання.

Відбулося суттєве зниження питомої ваги дебіторської заборгованості — з 23,37% у 2022 р. до 11,68% у 2024 р. (зниження на 11,69 п.п.). Це є виразно позитивною тенденцією, оскільки свідчить про:

- покращення платіжної дисципліни покупців;
- посилення контролю над процесом розрахунків або перехід до більш жорстких умов комерційного кредитування;
- прискорення обігу оборотного капіталу.

Загалом, динаміка структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр. є позитивною. Підприємство зменшило залежність від найменш ліквідних активів (запасів) та знизило обсяг коштів, «заморожених» у розрахунках (дебіторська заборгованість), одночасно збільшивши резерв ліквідності (грошові кошти). Така структурна трансформація підвищує фінансову стійкість, маневреність та оперативну ефективність компанії.

Склад та структура оборотного капіталу за функціональною роллю в процесі виробництва ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 роки наведено в табл. 2.5 та 2.6.

Таблиця 2.5 – Склад оборотного капіталу за функціональною роллю в процесі виробництва ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Оборотні виробничі фонди	1917999	1708327	1762539	-155460
Фонди обігу	412426	1053127	876413	+463987
Всього	2330425	2761454	2638952	+308527

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Аналіз динаміки складу та структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. свідчить про певні зміни у його структурі та ефективності використання. Загальна сума оборотного капіталу за аналізований період зросла на 308,5 тис. грн, що є позитивною тенденцією, адже свідчить про розширення фінансових можливостей підприємства для забезпечення поточної діяльності.

Рисунок 2.5 – Динаміка складу оборотного капіталу за функціональною роллю в процесі виробництва ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Разом із тим, спостерігається зменшення обсягу оборотних виробничих фондів на 155,5 тис. грн, що може вказувати на оптимізацію запасів сировини, матеріалів чи незавершеного виробництва, або ж на певні труднощі у формуванні виробничих ресурсів. Водночас суттєво зросли фонди обігу — на 463,9 тис. грн, що свідчить про підвищення частки коштів, вкладених у готову продукцію, дебіторську заборгованість і грошові активи. Така тенденція може бути наслідком розширення обсягів реалізації продукції або зміни політики розрахунків із контрагентами.

У цілому структура оборотного капіталу змістилася в бік зростання частки фондів обігу, що може підвищити ліквідність підприємства, проте потребує контролю за ефективністю використання виробничих ресурсів для недопущення зниження оборотності капіталу.

Структура оборотних активів за функціональною роллю в процесі виробництва ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. наведена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Структура оборотного капіталу за функціональною роллю в процесі виробництва ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Оборотні виробничі фонди	82.31%	61.86%	66.79%	-15,52
Фонди обігу	17.69%	38.14%	33.21%	+15,52
Всього	100.00%	100.00%	100.00%	-

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Аналіз структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. виявив суттєвий структурний зсув у розподілі коштів між сферою виробництва та сферою обігу. У 2022 році оборотні виробничі фонди (запаси, незавершене виробництво) становили переважну частку (82.31%), що є типовим для виробничих підприємств і свідчить про значні інвестиції в забезпечення безперервності виробничого процесу. Проте, до 2024 року їхня частка скоротилася на 15,52 відсоткових пункти, досягнувши 66.79%, що є найважливішою зміною за досліджуваний період.

Паралельно цьому скороченню, частка фондів обігу (дебіторська заборгованість, грошові кошти, готова продукція у збуті) зросла з 17.69% до 33.21%, також на 15,52 відсоткових пункти.

Такий перерозподіл означає, що зменшилася відносна інвестиція капіталу в запаси та зросла інвестиція у розрахунки та грошові активи. Якщо цей зсув є результатом прискорення виробничого циклу та більш ефективного управління запасами (тобто, менше капіталу «заморожено» у виробництві), це можна вважати позитивною тенденцією, що підвищує оборотність оборотного капіталу.

Однак, значне зростання частки фондів обігу також може вказувати на проблемні аспекти. Зокрема, воно може бути викликане надмірним зростанням дебіторської заборгованості — тобто, підприємство продає продукцію, але кошти

від покупців надходять повільно. Це, у свою чергу, призводить до зростання ризику неплатежів та погіршення ліквідності.

Таким чином, для остаточної оцінки цієї структурної зміни необхідно детально проаналізувати динаміку складових фондів обігу, особливо дебіторської заборгованості, оскільки вона може бути головним фактором, що зумовив такий значний перерозподіл.

Проведемо аналіз складу оборотних активів за рівнем ліквідностіПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 - Склад оборотного капіталу за рівнем ліквідності ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Найбільш ліквідні активи	419641	683344	564286	+144645
Швидкореалізуємі активи	554 048	310480	311466	-242582
Повільнореалізуємі активи	1917897	1708134	1762269	-155628

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Аналіз оборотного капіталу за рівнем ліквідності свідчить, що протягом досліджуваного періоду підприємство зберігало достатній рівень ліквідних активів, проте їхня структура зазнала суттєвих змін.

Найбільш ліквідні активи зросли на 144,6 тис. грн, що позитивно характеризує здатність підприємства швидко реагувати на поточні платіжні зобов’язання.

Водночас обсяг швидкореалізуємих активів зменшився на 242,6 тис. грн, що може бути пов’язано зі скороченням дебіторської заборгованості або зменшенням обсягів короткострокових фінансових вкладень.

Повільнореалізуємі активи також знизилися на 155,6 тис. грн, що свідчить про часткове вивільнення коштів із запасів.

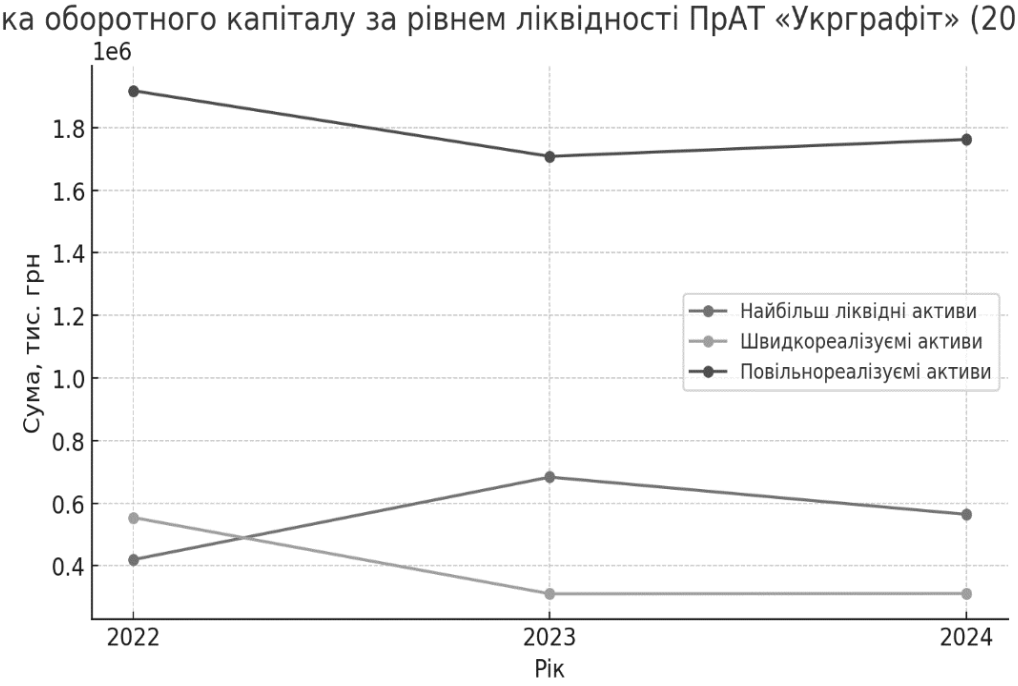

Рисунок 2.7 - Динаміка оборотного капіталу за рівнем ліквідності ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Загалом структура оборотного капіталу змістилася в бік підвищення ліквідності, що покращує фінансову стійкість підприємства та його платоспроможність у короткостроковій перспективі.

У таблиці 2.8 наводиться групування оборотних коштів за рівнем ризику вкладення капіталу. Така класифікація оборотних коштів потрібна фінансисту, оскільки контроль за раціональним розміщенням капіталу є основною задачею.

Таблиця 2.8 – Склад оборотного капіталу за рівнем ризику ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Оборотні кошти з мінімальним ризиком вкладення	419641	683344	564286	+144645
Оборотні кошти з малим ризиком вкладення	2462517	2015114	2070490	-392027
Оборотні кошти з середнім ризиком вкладення	9428	3500	3245	-6183
Оборотні кошти з високим ризиком вкладання	-	-	-	-
Всього	2330425	2761454	2638952	+308 527

Протягом досліджуваного періоду структура оборотного капіталу підприємства за рівнем ризику характеризується зменшенням частки активів із вищим ступенем ризику та зростанням частки більш безпечних вкладень.

Оборотні кошти з мінімальним ризиком збільшилися на 144,6 тис. грн, що свідчить про прагнення підприємства підвищити фінансову стабільність і ліквідність.

Натомість обсяг коштів із малим ризиком зменшився на 392,0 тис. грн, а із середнім ризиком — на 6,2 тис. грн, що може бути наслідком обережнішої політики управління активами.

Кошти з високим ризиком відсутні, що також позитивно характеризує фінансову стратегію підприємства.

Загалом структура оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» свідчить про орієнтацію на зниження ризиковості інвестицій і забезпечення стабільності фінансових потоків.

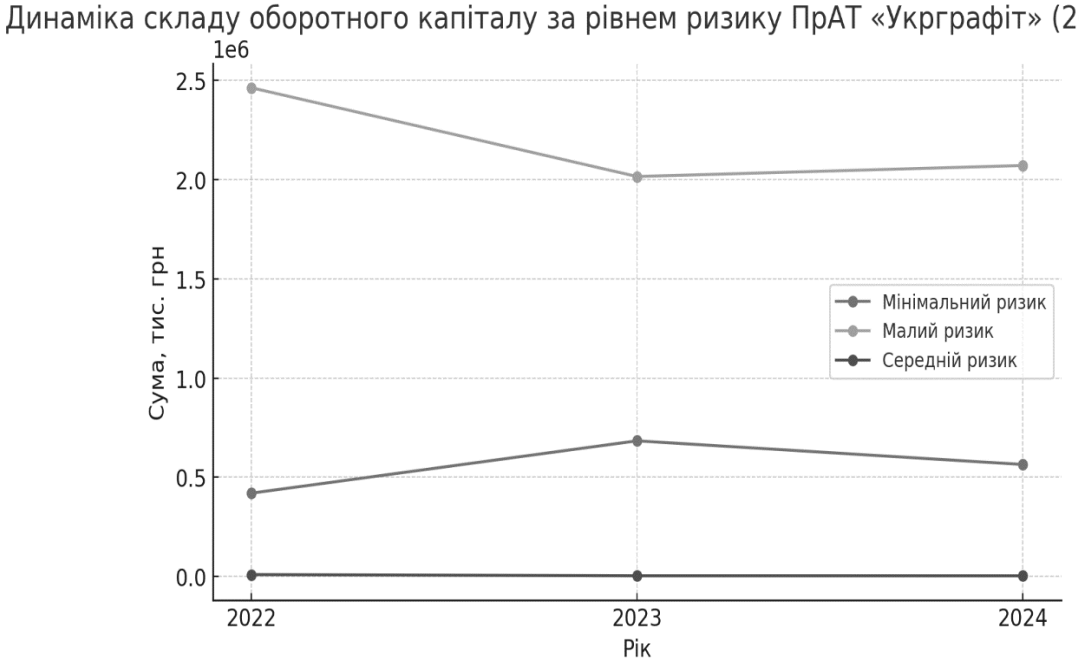

Рисунок 2.8 - Динаміка складу оборотного капіталу за рівнем ризику ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Джерело: побудовано особисто на основі [47]

Структура оборотного капіталу за рівнем ризику ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. наведена в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Структура оборотного капіталу за рівнем ризику ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне Відхилення (2024 до 2022, тис. грн.)	Відносне Відхилення (2024 до 2022, п.п.)
Оборотні кошти з мінімальним ризиком	18,01	24,75	21,38	+144 645	+3,37
Оборотні кошти з малим ризиком	105,67	73,05	78,46	-392 027	-27,21
Оборотні кошти з середнім ризиком	0,40	0,13	0,12	-6 183	-0,28
Оборотні кошти з високим ризиком	0,00	0,00	0,00	-	0,00
Всього	100,00	100,00	100,00	+308 527	-

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Загальний обсяг оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» зріс на +308 527 тис. грн. за період 2022–2024 рр. (з 2 330 425 тис. грн. до 2 638 952 тис. грн.). Однак, у структурі відбулися кардинальні зміни, що свідчать про зниження фінансового ризику з точки зору структури активів.

Частка оборотних коштів з малим ризиком вкладення (ймовірно, запаси) суттєво зменшилася на -27,21 п.п. (зі 105,67% до 78,46%), тоді як частка коштів з мінімальним ризиком (ймовірно, грошові кошти та їх еквіваленти) зросла на +3,37 п.п. (з 18,01% до 21,38%).

Незважаючи на те, що абсолютний обсяг найбільш ризикованих коштів з малим ризиком зменшився на 392 027 тис. грн., їхня частка залишається домінуючою (78,46% у 2024 р.).

Висока частка цієї категорії (яка зазвичай включає запаси) вказує на те, що основна частина оборотного капіталу все ще іммобілізована у виробничій сфері.

Водночас, зростання частки мінімально ризикованих коштів на +144 645 тис. грн. в абсолютному вимірі та +3,37 п.п. у відносному є позитивною тенденцією, оскільки підвищує рівень ліквідності та платоспроможності підприємства.

Відсутність оборотних коштів у категоріях середнього та високого ризику (або їх мінімальна, незначна частка, як у випадку середнього ризику, що знизилася на 6 183 тис. грн.) свідчить про консервативну політику управління оборотними активами.

Співвідношення оборотного капіталу у 2024 році — 21,38% (мін. ризик) до 78,46% (мал. ризик) — є більш збалансованим, ніж у 2022 році, але все ще вказує на те, що ліквідність підприємства значною мірою залежить від швидкості реалізації запасів.

Загалом, структурні зміни сприяють покращенню фінансової стійкості та підвищенню ліквідності, оскільки відбувається перетік коштів із менш ліквідних (запаси) до найбільш ліквідних активів (грошові кошти).

Склад оборотного капіталу, враховуючи швидкість обертання ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Динаміка складу оборотного капіталу, враховуючи швидкість обертання ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Оборотний капітал, всього	2330425	2761454	2638952	+308 527
Активи, що мають високу швидкість обертання	419641	683344	564286	+144645
Активи, що мають середню швидкість обертання	1917897	1708134	1762269	-155 628
Активи, що мають низьку швидкість обертання	554 048	310480	311466	-242582

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Динаміка складу оборотного капіталу свідчить про позитивні тенденції в управлінні його структурою.

Загальний обсяг оборотного капіталу за аналізований період зріс на 308,5 тис. грн, що свідчить про розширення фінансових можливостей підприємства.

Найбільш значне зростання спостерігається за активами з високою швидкістю обертання — на 144,6 тис. грн, що позитивно впливає на ліквідність і прискорює процес перетворення ресурсів у грошову форму.

Водночас активи із середньою швидкістю обертання зменшилися на 155,6 тис. грн, а з низькою — на 242,6 тис. грн, що може вказувати на оптимізацію запасів і скорочення повільнообертових ресурсів.

Така тенденція відображає підвищення ефективності використання оборотного капіталу, покращення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Рисунок 2.9 демонструє зміну структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за рівнем швидкості обертання у 2022–2024 рр.

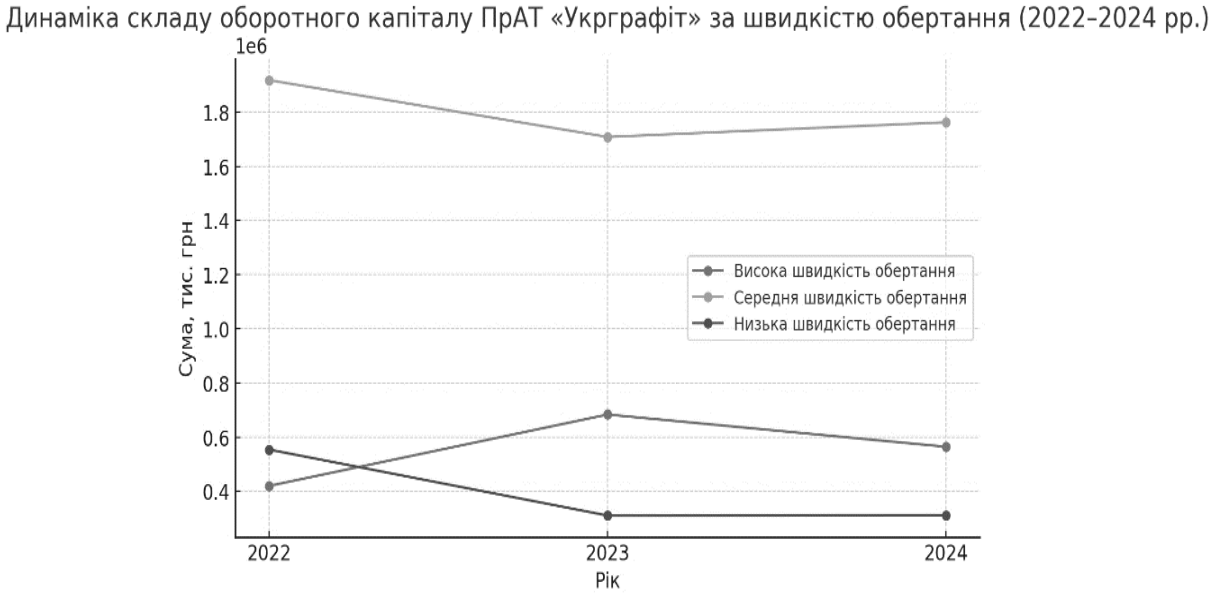

Рисунок 2.9 – Динаміка складу оборотного капіталу, враховуючи швидкість обертання ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Структура оборотного капіталу, враховуючи швидкість обертання ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. наведена в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Структура оборотного капіталу, враховуючи швидкість обертання ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне Відхилення (2024 до 2022, тис. грн.)	Відносне Відхилення (2024 до 2022, п.п.)
Активи, що мають високу швидкість обертання	18,01	24,75	21,38	+144 645	+3,37
Активи, що мають середню швидкість обертання	82,30	61,86	66,78	-155 628	-15,52
Активи, що мають низьку швидкість обертання	23,77	11,24	11,80	-242 582	-11,97
Оборотний капітал, всього	100,00	100,00	100,00	+308 527	-

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Загальний обсяг оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. зріс на 308 527 тис. грн., що свідчить про збільшення ресурсного забезпечення операційної діяльності.

Проте, найбільш значущими є структурні зміни, які вказують на покращення ліквідності та прискорення потенційної оборотності капіталу в цілому.

Це підтверджується збільшенням частки активів із високою швидкістю обертання на +3,37 п.п. (з 18,01% до 21,38%) та суттєвим зниженням частки активів з низькою швидкістю обертання на -11,97 п.п. (з 23,77% до 11,80%).

Скорочення частки активів із низькою швидкістю обертання на 242 582 тис. грн. в абсолютному вимірі є найбільш позитивним результатом структурних змін. Ця категорія, як правило, включає залежані запаси або інші низьколіквідні активи. Різке зменшення їхньої частки свідчить про успішну політику оптимізації запасів та підвищення якості оборотних активів, що безпосередньо знижує ризик іммобілізації коштів. Зростання ж частки високооборотних активів (грошові кошти, поточна дебіторська заборгованість) додатково зміцнює платоспроможність компанії.

Водночас, частка активів із середньою швидкістю обертання (які можуть включати основні виробничі запаси або готову продукцію) зменшилася на 15,52 п.п. (з 82,30% до 66,78%), що є найбільшим відносним падінням у структурі. Якщо це зменшення сталося внаслідок скорочення виробничого циклу або підвищення ефективності використання запасів, це позитивно.

Однак, у поєднанні зі збільшенням загального обсягу капіталу, цей зсув вказує на зміну пріоритетів інвестування — менша відносна частина капіталу тепер «задіяна» в процесі перетворення, а більша переведена до більш ліквідних форм (високооборотні активи).

Загалом, динаміка структури свідчить про успішне підвищення ліквідності та оборотності оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» протягом 2022–2024 рр.

Склад та структура оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. за інфляційною захищеністю наведено в табл. 2.12 та 2.13.

Таблиця 2.12 – Склад оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за рівнем захищеності від інфляційного знецінення 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Оборотний капітал, всього	2330425	2761454	2638952	+308527
Активи, захищенні від інфляційного знецінення	1917897	1708134	1762269	-155 628
Активи, що не захищенні від інфляційного знецінення	412528	1053320	876683	464155

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Аналіз складу та структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. показує певні структурні зміни під впливом інфляційних процесів. Загальна величина оборотного капіталу за досліджуваний період зросла на 308,5 тис. грн, що свідчить про розширення обсягів діяльності та підвищення фінансового потенціалу підприємства.

Разом з тим, спостерігається скорочення активів, захищених від інфляційного знецінення, на 155,6 тис. грн, що може бути пов’язано зі зменшенням запасів виробничого призначення або перенаправленням ресурсів у більш ліквідні форми. Водночас обсяг активів, не захищених від інфляції, зріс на 464,2 тис. грн, що свідчить про підвищення частки грошових коштів, дебіторської заборгованості чи інших активів, чутливих до інфляційних коливань. Така динаміка створює певні ризики для збереження купівельної спроможності оборотних коштів у майбутньому.

Загалом підприємству доцільно підвищити частку активів, менш схильних до інфляційного впливу, щоб забезпечити стабільність фінансових результатів і мінімізувати можливі втрати від знецінення грошових ресурсів.

Отже, політика управління оборотним капіталом ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 роки була чітко спрямована на підвищення ліквідності та зниження операційних і фінансових ризиків. Підприємство успішно зменшило залежність від найменш ліквідних і ризикових активів (запасів, дебіторської заборгованості) та суттєво наростило резерв високоліквідних активів (грошових коштів). Така структурна трансформація підвищує фінансову стійкість, маневреність та оперативну ефективність компанії, проте значне скорочення запасів та зростання частки активів, не захищених від інфляції, може нести потенційні ризики для безперебійності виробництва та збереження купівельної спроможності капіталу. Загалом, динаміка структури є позитивною, відображаючи обережну, але ефективну фінансову стратегію в умовах нестабільності.

Структура оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за рівнем захищеності від інфляційного знецінення 2022–2024 рр. наведено в табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Структура оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за рівнем захищеності від інфляційного знецінення 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (2024 до 2022, тис. грн.)	Відносне ввідхилення (2024 до 2022, п.п.)
Активи, захищені від інфляційного знецінення	82,30	61,86	66,78	-155 628	-15,52
Активи, що не захищені від інфляційного знецінення	17,70	38,14	33,22	+464 155	+15,52
Оборотний капітал, всього	100,00	100,00	100,00	+308 527	-

Джерело: побудовано самостійнона основі [47]

Частка активів, що не захищені від інфляційного знецінення (переважно грошові кошти, поточні рахунки та короткострокова дебіторська заборгованість), збільшилася на +15,52 п.п. (з 17,70% до 33,22%). Цей перерозподіл, що підтверджується абсолютним зростанням на 464 155 тис. грн. у цій категорії,

свідчить про суттєве підвищення інфляційного ризику для частини оборотного капіталу компанії. У періоди високої інфляції, зростання частки незахищених активів означає потенційну втрату реальної вартості капіталу.

Таким чином, структурні зміни у складі оборотного капіталу є суперечливими з погляду фінансового управління. З одного боку, збільшення абсолютної та відносної частки незахищених активів підвищує ліквідність підприємства (оскільки ці активи є найбільш ліквідними), але з іншого боку, значно посилює фінансовий ризик, пов'язаний із інфляційним знеціненням.

Це вимагає від ПрАТ «Укрграфіт» перегляду політики управління грошовими коштами та дебіторською заборгованістю з метою пошуку більш ефективних способів їх захисту від інфляції, наприклад, через прискорення оборотності чи інвестування у високоліквідні, але інфляційно-захищені фінансові інструменти.

Графічне зображення динаміки структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за рівнем захищеності від інфляційного знецінення 2022–2024 рр. наведено на рис. 2.10.

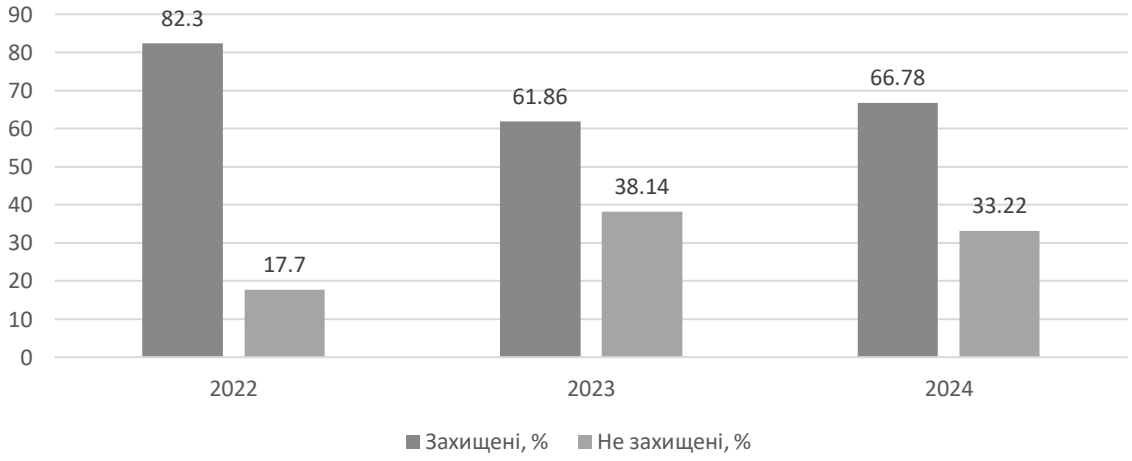

Рисунок 2.10 - Графічне зображення динаміки структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за рівнем захищеності від інфляційного знецінення 2022–2024 рр.

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Загалом, динаміка структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за рівнем захисту від інфляційного знецінення за 2022–2024 рр. свідчить про суттєвий перерозподіл ризиків і ліквідності: частка захищених активів (зазвичай, запаси), які превалювали у 2022 році (82,30%), скоротилася до 66,78% у 2024 році, тоді як частка незахищених активів (грошові кошти та дебіторська заборгованість) зросла з 17,70% до 33,22% (+15,52 п.п.). Цей зсув підвищує загальну ліквідність підприємства за рахунок зростання частки найбільш ліквідних активів, але одночасно підсилює інфляційний ризик для значної частини капіталу.

2.3 Оцінка ефективності управління оборотними активами і джерелами їх фінансування

Оцінка ефективності управління оборотними активами та джерелами їх фінансування є ключовою складовою фінансового аналізу, оскільки безпосередньо відображає здатність підприємства забезпечувати свою поточну діяльність, підтримувати ліквідність і платоспроможність; цей процес вимагає всебічного дослідження динаміки та структури оборотного капіталу, розрахунку та інтерпретації фінансових коефіцієнтів (таких як коефіцієнти ліквідності, оборотності та забезпеченості власним оборотним капіталом), а також аналізу тривалості операційного та фінансового циклів, що у сукупності дозволяє ідентифікувати неефективне розміщення коштів, оптимізувати політику управління запасами та дебіторською заборгованістю та сформувати обґрунтовані рекомендації для підвищення фінансової стійкості та прибутковості підприємства.

Перш ніж проведемо оцінку показників ефективності управління оборотними активами досліджуваного підприємства, проведемо аналіз джерел їх формування.

Джерела фінансування оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. наведено в табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Джерела фінансування оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Власний капітал	4007087	4175262	3960170	-46917
Довгострокові зобов’язання і забезпечення	234158	212565	262101	+27943
Необоротні активи	1917897	1810319	1751320	-166577
Власний оборотний капітал	2089190	2364943	2208850	+119660
Поточні зобов'язання та забезпечення	139461	183946	168001	+28540
Інші поточні зобов'язання	416	543	619	+203
Всього	4381122	4572216	4390891	+9769

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Аналіз динаміки джерел фінансування оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 роки демонструє збереження та невелике посилення фінансової стійкості підприємства.

Власний оборотний капітал (чистий оборотний капітал), який є основним індикатором фінансової стійкості, зріс на +119660 тис. грн., що свідчить про збільшення тієї частини оборотних активів, яка фінансується за рахунок стійких джерел (власного капіталу та довгострокових зобов'язань).

Цей приріст забезпечує підприємству високий рівень фінансової незалежності та маневреності, оскільки зменшує залежність від короткострокового зовнішнього фінансування.

Зростання власного оборотного капіталу відбулося, незважаючи на скорочення загального власного капіталу на -46917 тис. грн., що було компенсовано суттєвим зниженням обсягу необоротних активів на -166577 тис. грн., вказуючи на

вивільнення частини довгострокових ресурсів із неефективно використовуваних активів. При цьому спостерігається невелике збільшення обсягу як довгострокових зобов'язань (на +27943 тис. грн.), так і поточних зобов'язань (на +28540 тис. грн.), що є помірною тенденцією, яка не створює значного фінансового тиску.

Збільшення поточних зобов'язань при одночасному зростанні власного оборотного капіталу свідчить про збалансовану політику фінансування, де підприємство використовує короткострокові джерела, але при цьому забезпечує покриття значної частини оборотних активів постійними джерелами.

Загалом, структура джерел фінансування ПрАТ «Укрграфіт» за аналізований період є фінансово стійкою, орієнтованою на мінімізацію ризиків і забезпечення довгострокової платоспроможності.

Далі проведемо аналіз ефективності використання оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022-2024 рр. (табл. 2.15).

Таблиця 2.15 – Показники забезпеченості оборотних активів ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-)
Чисті оборотні активи / Власний оборотний капітал	2190548	2576965	2470332	+279784
Забезпеченість власними оборотними коштами (Коефіцієнт маневреності)	0,94	0,93	0,94	-
Частка ДПК у покритті ОА	0,10	0,08	0,10	-

Джерело: побудовано самостійнона основі [47]

Проведені розрахунки (за умови використання ОА як середнього залишку) демонструють надзвичайно високий рівень фінансової стійкості та незалежності ПрАТ «Укрграфіт» у частині фінансування оборотного капіталу. Динаміка власного оборотного капіталу (ВОК) наступна. Абсолютний обсяг ВОК суттєво зріс на +279784$ тис. грн. за аналізований період (з 2190548$ тис. грн. до 2470332$ тис. грн). Це свідчить про значне збільшення тієї частини оборотних активів, яка

фінансується за рахунок власних та довгострокових джерел. Такий стан позитивно характеризує фінансову політику, оскільки мінімізує залежність підприємства від короткострокових позик.

Забезпеченість власними оборотними коштами (Коефіцієнт маневреності) має наступну динаміку. Значення коефіцієнта залишається стабільно високим на рівні 0,93 - 0,94. Це означає, що 93% - 94% оборотних активів фінансуються за рахунок власних та довгострокових позикових джерел. Це значно перевищує нормативи, які зазвичай вимагають значення 0,1 - 0,3, і підкреслює високу платоспроможність та фінансову незалежність компанії. Частка довгострокового позикового капіталу (ДПК) у фінансуванні оборотних активів є стабільною і низькою (0,08 - 0,10). Це вказує на те, що основна частина оборотних активів фінансується за рахунок власного капіталу, а не довгострокових кредитів.

Отже, ПрАТ «Укрграфіт» має зразкову фінансову стійкість у сфері управління оборотним капіталом. Підприємство здатне не лише повністю покривати свої короткострокові зобов'язання, але й фінансувати майже весь обсяг своїх оборотних активів за рахунок власних та постійних джерел, що є запорукою довгострокової фінансової стабільності та мінімального ризику неплатоспроможності.

Показники ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. наведено в табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Показники ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Коефіцієнт оборотності	0,66	0,57	0,56	-0,10
Коефіцієнт завантаження	1,51	1,76	1,79	+0,28
Тривалість одного обороту	542,8	635,4	646,0	+103,2
Рентабельність оборотних активів	-8,69%	-11,50%	-2,26%	+6,43%

Джерело: побудовано самостійно на основі [47]

Аналіз показників ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 роки виявляє протилежні тенденції в управлінні оборотністю та прибутковістю. З одного боку, спостерігається критичне уповільнення обігу капіталу, що є негативною ознакою.

Коефіцієнт оборотності знизився з 0,66 до 0,56, що спричинило зростання тривалості одного обороту на цілих +103,2 дня, досягнувши 646,0 днів у 2024 році. Це свідчить про зростаючу іммобілізацію коштів в оборотних активах (ймовірно, через накопичення запасів або ускладнення збору дебіторської заборгованості) і погіршення ефективності використання ресурсів.

Відповідно, коефіцієнт завантаження зріс з 1,51 грн до 1,79 грн, показуючи, що для отримання однієї гривні виручки підприємству тепер потрібен більший обсяг оборотних коштів.

З іншого боку, незважаючи на уповільнення обігу, підприємство досягло значного покращення прибутковості на +6,43 п.п., оскільки рентабельність оборотних активів покращилася з −8,69% до −2,26%. Ця позитивна динаміка рентабельності, незважаючи на зростання тривалості циклу, вказує на ефективні кроки з контролю над витратами та/або оптимізацію цінової політики, що дозволило компанії суттєво мінімізувати збитки відносно задіяного капіталу.

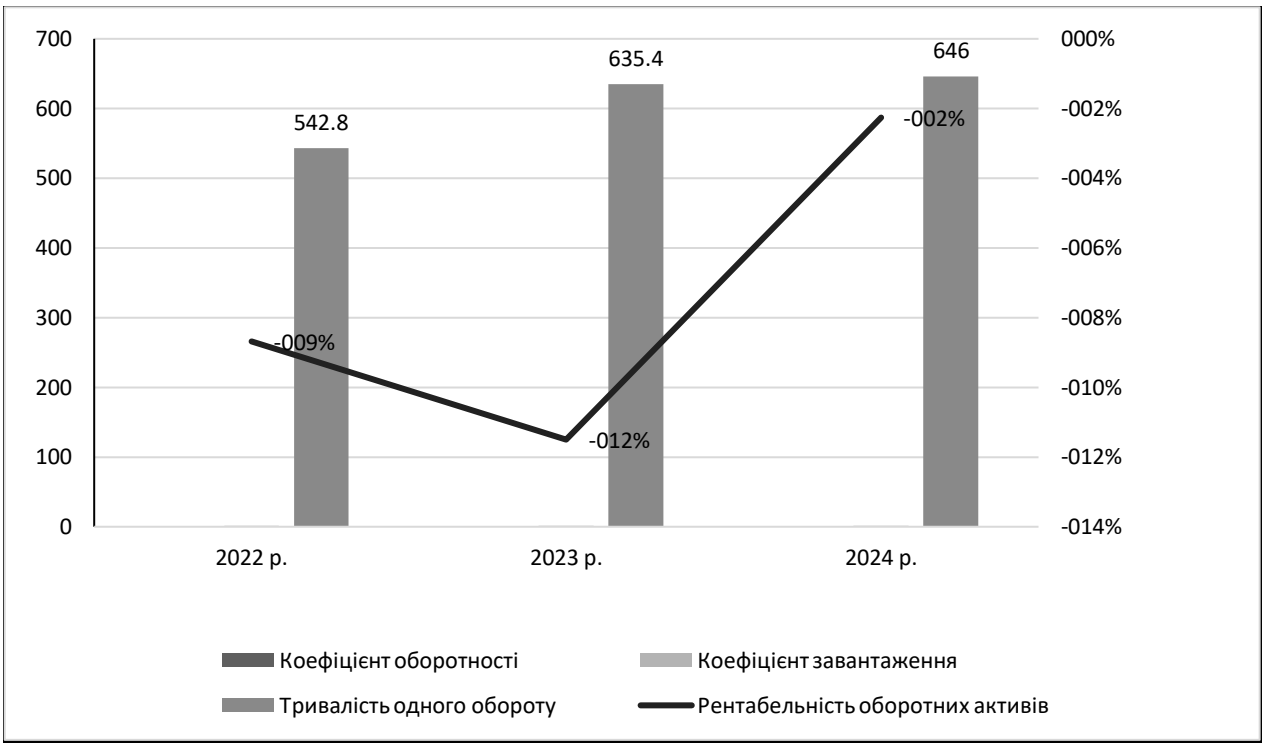

Рисунок 2.11 – Динаміка показників ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [47]

Отже, фінансова стратегія підприємства потребує термінової оптимізації операційного циклу для прискорення обігу та вивільнення капіталу, оскільки поточна неефективність оборотності нівелює позитивний ефект від зростання рентабельності.

Фінансова стійкість та забезпечення: ПрАТ «Укрграфіт» демонструє зразкову фінансову стійкість у сфері фінансування оборотного капіталу. Протягом 2022–2024 рр. підприємство не лише зберегло, але й збільшило власний оборотний капітал на +119 660 тис. грн., що свідчить про високу фінансову незалежність і здатність фінансувати майже весь обсяг своїх оборотних активів за рахунок власних та постійних джерел. Надзвичайно високий коефіцієнт маневреності (0,94 у 2024 р.) підтверджує, що 94% оборотних активів покривається стійкими джерелами, значно перевищуючи нормативні вимоги. Така політика мінімізує залежність від короткострокових позик і є запорукою довгострокової платоспроможності,

забезпечуючи компанії значний запас фінансової міцності для маневрування в кризових умовах.

Операційна ефективність та пріоритети: Незважаючи на високу фінансову стійкість, операційна ефективність управління оборотними активами суттєво погіршилася. Коефіцієнт оборотності знизився з 0,66 до 0,56, що призвело до критичного зростання тривалості одного обороту на +103,2 дня, досягнувши 646,0 днів у 2024 році. Це вказує на зростаючу іммобілізацію капіталу в запасах та/або дебіторській заборгованості, і як наслідок, на неефективне використання ресурсів. Хоча підприємство досягло значного покращення рентабельності оборотних активів (з -8,69% до -2,26%), що свідчить про успішний контроль над витратами, уповільнення обігу нівелює цей позитивний ефект, вимагаючи більшого обсягу капіталу (коефіцієнт завантаження зріс з 1,51 до 1,79) для генерації тієї ж виручки.

Таким чином, ключовою рекомендацією для ПрАТ «Укрграфіт» є термінова оптимізація операційного циклу для прискорення оборотності та вивільнення капіталу.

Висновки до розділу 2

1 ПрАТ «УКРГРАФІТ» є одним із чільних виробників вуглецево-графітової продукції на території України. Його виробничий портфель включає: графітовані електроди, призначені для використання у сталеплавильних, рудотермічних та інших видах електричних печей; спеціалізовані вуглецеві маси товарного призначення для електродів типу Содерберга; а також футерувальні матеріали на вуглецевій основі, необхідні для потреб металургійної, машинобудівної та хімічної галузей промисловості.

2 Динаміка структури оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за рівнем захисту від інфляційного знецінення за 2022–2024 рр. свідчить про суттєвий перерозподіл ризиків і ліквідності: частка захищених активів (зазвичай, запаси), які

превалювали у 2022 році (82,30%), скоротилася до 66,78% у 2024 році, тоді як частка незахищених активів (грошові кошти та дебіторська заборгованість) зросла з 17,70% до 33,22% (+15,52 п.п.). Цей зсув підвищує загальну ліквідність підприємства за рахунок зростання частки найбільш ліквідних активів, але одночасно підсилює інфляційний ризик для значної частини капіталу.

З ПрАТ «Укрграфіт» має зразкову фінансову стійкість у сфері управління оборотним капіталом. Підприємство здатне не лише повністю покривати свої короткострокові зобов'язання, але й фінансувати майже весь обсяг своїх оборотних активів за рахунок власних та постійних джерел, що є запорукою довгострокової фінансової стабільності та мінімального ризику неплатоспроможності.

З НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Визначення резервів підвищення ефективності використання оборотного капіталу

Ефективність використання оборотного капіталу є однією з ключових складових фінансової стійкості та рентабельності підприємства. Оборотний капітал включає грошові кошти, дебіторську заборгованість, запаси сировини, матеріалів та готової продукції, тобто всі ресурси, що беруть участь у виробничому та комерційному циклі компанії. Його ефективне управління дозволяє забезпечити безперервність виробничого процесу, скоротити витрати на зберігання та обслуговування запасів, оптимізувати грошові потоки і підвищити прибутковість підприємства без значного залучення додаткового фінансування. Визначення резервів підвищення ефективності використання оборотного капіталу передбачає системний аналіз існуючої структури та динаміки активів підприємства з метою виявлення невикористаних або нераціонально використаних ресурсів.

Визначення резервів підвищення ефективності використання оборотного капіталу є ключовим етапом фінансового аналізу та планування, особливо для промислових підприємств, де значна частина активів іммобілізована у виробничому циклі. Основна мета цього процесу полягає у виявленні та кількісній оцінці невикористаних внутрішніх можливостей для скорочення фінансового циклу, прискорення оборотності активів та зменшення потреби у зовнішньому фінансуванні, що у підсумку прямо впливає на підвищення прибутковості та ліквідності. Резерви ефективності традиційно класифікуються за основними елементами оборотного капіталу: запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та джерела їх фінансування.

Найбільші резерви для промислових підприємств, як правило, зосереджені в управлінні запасами. Запаси, які часто складають найбільшу частку оборотних активів, є найменш ліквідними, і їх надлишок призводить до значних непродуктивних витрат (зберігання, обслуговування, ризик морального старіння та псування). Резерви тут полягають у нормалізації виробничих запасів, тобто встановленні економічно обґрунтованих норм для сировини, матеріалів та незавершеного виробництва, що виключає створення наднормативних, залежаних

чи повільно обертаних запасів. Кількісно резерв визначається як різниця між фактичним і нормативним залишком запасів. Впровадження сучасних систем управління запасами, таких як Just-in-Time (JIT) або ABC/XYZ-аналіз, дозволяє не тільки визначити ці резерви, але й мінімізувати їх появу у майбутньому. Економічний ефект від вивільнення капіталу із запасів розраховується як потенційний прибуток, який підприємство могло б отримати, використовуючи ці кошти в більш прибуткових операціях або заощадивши на вартості позикового капіталу.

Другим критично важливим резервом є оптимізація дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість є фактично безвідсотковим комерційним кредитом, який підприємство надає своїм покупцям, і її надмірне зростання або уповільнення обігу прямо знижує ліквідність і збільшує потребу у фінансуванні. Резерви у цій сфері включають скорочення термінів надання комерційного кредиту, посилення контролю за дотриманням платіжної дисципліни, а також роботу з простроченою заборгованістю (інвентаризація, претензійна робота, використання факторингу). Кількісний резерв визначається як сума, на яку може бути скорочений середній термін інкасації заборгованості без шкоди для обсягів продажів. Економічний ефект виражається в економії на відсотках за кредити, які підприємство змушене брати, щоб компенсувати відволікання власних коштів у дебіторську заборгованість, або в потенційному доході від швидшого реінвестування цих коштів.

Важливим, хоча і меншим за обсягом, резервом є оптимізація грошових коштів та їх еквівалентів. Хоча наявність ліквідних коштів є запорукою платоспроможності, їхній надлишок призводить до втрати доходності (так звані "трансакційні" та "страхові" залишки). Резерв тут полягає у зниженні надлишкового залишку за допомогою точного планування грошових потоків (складання платіжного календаря) та впровадження системи Netting для взаємного заліку зобов'язань. Вивільнені кошти можуть бути інвестовані у короткострокові

високоліквідні та дохідні фінансові інструменти. Додаткові резерви можуть бути виявлені у скороченні непродуктивних витрат та оптимізації інших оборотних активів, таких як витрати майбутніх періодів.

Нарешті, резерви також криються в оптимізації джерел фінансування. Хоча ПрАТ «Укрграфіт» демонструє високу забезпеченість власним оборотним капіталом, резервом може бути раціоналізація використання короткострокового позикового капіталу, наприклад, заміна дорогих банківських кредитів на більш дешеві форми (комерційний кредит, лізинг, факторинг). Кількісно резерв визначається як економія на відсотках від заміни або зниження обсягу дорогих позикових джерел.

Систематичне визначення резервів підвищення ефективності є безперервним процесом, що вимагає регулярного розрахунку та аналізу відхилень фактичних показників від нормативних або планових. Усі кількісно визначені резерви у сукупності формують потенційний додатковий прибуток підприємства. Наприклад, якщо аналіз виявляє, що за рахунок оптимізації запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів можна вивільнити 313 151 тис. грн, і річна ставка доходності/витрат на капітал становить 12-15%, то потенційний економічний ефект у грошовому вимірі є значним і слугує прямим обґрунтуванням для подальшої розробки та впровадження заходів. Таким чином, визначення резервів перетворює фінансові проблеми на конкретні можливості для зростання.

Першим кроком у визначенні резервів є аналіз структури оборотних активів. Необхідно визначити частку грошових коштів, дебіторської заборгованості та запасів у загальному обсязі капіталу, виявити надлишки чи дефіцит окремих елементів, що можуть негативно впливати на ліквідність та фінансові результати. Надмірні запаси сировини або готової продукції зменшують оборотність капіталу та збільшують витрати на зберігання. У той же час недостатність запасів може призвести до простоїв виробництва та втрати замовлень.

Таким чином, оптимізація структури активів є одним із головних резервів підвищення ефективності.

Важливим напрямом є підвищення оборотності капіталу, що передбачає скорочення тривалості виробничого циклу та швидшого перетворення активів у грошові кошти. Для цього підприємство може використовувати такі методи, як прискорення реалізації продукції, вдосконалення процесу закупівлі сировини та матеріалів, оптимізація логістики та виробничого планування. Оборотність капіталу безпосередньо впливає на ліквідність підприємства та його здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання.

Наступним резервом є раціоналізація дебіторської та кредиторської заборгованості. Надмірна дебіторська заборгованість призводить до заморожування власних коштів підприємства та підвищує фінансові ризики, особливо якщо частина боргів є простроченою або сумнівною. Підвищити ефективність використання оборотного капіталу можна шляхом оптимізації умов розрахунків з покупцями, впровадження систем контролю за оплатою, використання факторингу та електронних платіжних систем. Також до резервів належить перегляд строків розрахунків з постачальниками для синхронізації грошових потоків.

Раціоналізація запасів є окремим важливим резервом. Використання систем управління запасами, таких як «точно вчасно» (Just-in-time) або АВС-аналіз, дозволяє зменшити непродуктивні та надлишкові запаси, забезпечити безперебійний виробничий процес та знизити витрати на зберігання. Одночасно варто впроваджувати автоматизовані системи обліку та планування виробництва, що дозволяють швидко реагувати на зміни попиту та оптимізувати обсяг закупівель.

Ефективне фінансове планування та управління ліквідністю також формує значний резерв підвищення ефективності оборотного капіталу. Планування касових потоків, прогнозування потреб у грошових коштах, раціональна організація

короткострокових фінансових ресурсів дозволяє своєчасно покривати виробничі та комерційні витрати без залучення дорогих позик або кредитів.

Нижче наведена таблиця, яка відображає основні резерви підвищення ефективності використання оборотного капіталу, заходи та очікуваний ефект (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Основні резерви підвищення ефективності використання оборотного капіталу

Напрямок резерву	Заходи	Очікуваний ефект
Оптимізація структури оборотних активів	Аналіз складу активів, скорочення надлишкових запасів, оптимізація дебіторської заборгованості	Підвищення ліквідності, зниження витрат на утримання запасів
Підвищення оборотності капіталу	Прискорення реалізації продукції, оптимізація логістики та закупівель	Скорочення виробничого циклу, прискорення обігу коштів
Раціоналізація дебіторської та кредиторської заборгованості	Контроль платежів, факторинг, перегляд умов розрахунків	Зменшення прострочених боргів, покращення грошових потоків
Раціоналізація запасів	Впровадження JIT, ABC-аналіз, автоматизація обліку	Скорочення непродуктивних запасів, зниження витрат на зберігання
Фінансове планування та управління ліквідністю	Бюджетування, прогнозування касових потоків, оптимізація короткострокових ресурсів	Підвищення фінансової стійкості, зниження потреби у позикових коштах

Джерело: побудовано автором самостійно

Впровадження цих резервів потребує системного підходу, регулярного аналізу фінансових та виробничих показників, а також використання сучасних інформаційних технологій для обліку та контролю оборотного капіталу. Резерви можуть бути як короткостроковими, що забезпечують швидке покращення показників, так і довгостроковими, пов'язаними зі зміною структури виробничого процесу та впровадженням нових управлінських підходів.

Комплексне використання резервів дозволяє підприємству досягти таких результатів: підвищити оборотність активів, скоротити непродуктивні витрати, підвищити ліквідність та фінансову стійкість, зменшити потребу у зовнішньому фінансуванні, забезпечити конкурентоспроможність на ринку та збільшити рентабельність. Визначення резервів є безперервним процесом, який потребує регулярного перегляду та коригування заходів залежно від динаміки ринку, змін попиту та внутрішніх фінансових показників.

Таким чином, резерви підвищення ефективності використання оборотного капіталу є ключовим інструментом фінансового та виробничого управління підприємством, що дозволяє не лише оптимізувати ресурси, а й підвищити загальну ефективність бізнесу.

3.2 Розробка заходів з оптимізації структури та фінансування оборотних активів

Удосконалення управління оборотним капіталом є першочерговим завданням для будь-якого підприємства, оскільки його ефективність безпосередньо впливає на платоспроможність, ліквідність та кінцеву прибутковість бізнесу, вимагаючи постійного пошуку шляхів оптимізації як структури оборотних активів, так і джерел їхнього фінансування. Раціональне управління передбачає не лише досягнення оптимального співвідношення між високоліквідними та повільноліквідними активами, а й мінімізацію фінансового циклу через прискорення обігу запасів та

дебіторської заборгованості, а також забезпечення достатнього обсягу власного оборотного капіталу, що слугує гарантією фінансової стійкості підприємства.

Ефективне управління оборотним капіталом є ключовим фактором підвищення фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Аналіз динаміки показників ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. виявив як позитивні, так і негативні тенденції. Основними резервами підвищення ефективності є оптимізація структури оборотних активів, скорочення тривалості операційного циклу, раціоналізація запасів та дебіторської заборгованості, а також оптимізація використання власного та позикового капіталу. Резервами прискорення обігу оборотного капіталу є: зменшення тривалості одного обороту на 15–20% за рахунок контролю дебіторської заборгованості та оптимізації запасів; оптимізація структури запасів, впровадження планування потреб у матеріалах та ін.

Таблиця 3.2 відображає можливі резерви для їх оптимізації.

Таблиця 3.2 – Розрахунок резервів підвищення ефективності оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт», тис. грн

Стаття оборотних активів	2024 р.	Резерв підвищення ефективності	Потенційний ефект, тис. грн	Примітка
Запаси	1762269	Скорочення надлишкових запасів на 10–15%	176227–264340	Впровадження системи just-in-time
Дебіторська заборгованість	308221	Прискорення збору заборгованості на 15–20 днів	15411–21575	Введення стимулів для клієнтів, скорочення термінів інкасації
Грошові кошти	564016	Оптимізація залишків на рахунках, використання короткострокових фінансових інструментів	28201–42242	Зниження зайвих залишків та підвищення ліквідності
Інші оборотні активи	3245	Скорочення неопераційних активів	325 – 487	Аналіз та вивільнення коштів із малорентабельних активів
Всього потенційне вивільнення	—	—	220164 – 328644	—

Джерело: побудовано автором самостійно

Удосконалення управління оборотним капіталом ПрАТ «Укрграфіт» є ключовим напрямком підвищення фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Аналіз структури оборотних активів показав, що основні резерви для оптимізації зосереджені у запасах та дебіторській заборгованості, які становлять найбільшу частку активів компанії. Зменшення надлишкових запасів на 10–15% за рахунок впровадження системи just-in-time дозволяє не лише вивільнити від 176 до 264 тис. грн, а й знизити витрати на зберігання, мінімізувати ризики псування матеріалів і забезпечити більш гнучке управління виробничим процесом.

Не менш важливим резервом є прискорення збору дебіторської заборгованості на 15–20 днів, що потенційно дозволяє звільнити до 22 тис. грн оборотних коштів. Використання стимулів для клієнтів та скорочення середнього терміну інкасації сприятиме прискоренню обігу капіталу, зменшенню фінансових ризиків і покращенню платоспроможності підприємства. Оптимізація залишків грошових коштів і використання короткострокових фінансових інструментів дозволяє додатково вивільнити близько 28–42 тис. грн, підвищуючи ліквідність та фінансову маневреність компанії. Аналіз і скорочення неопераційних активів, які не приносять доходу, хоч і менш значимий за масштабом (0,3–0,5 тис. грн), проте дозволяє більш ефективно використовувати ресурси та зосередитися на основній діяльності.

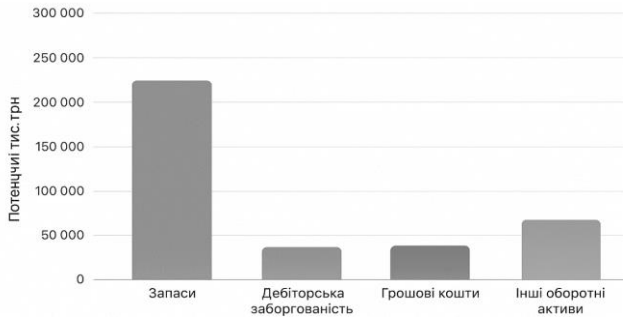

Рисунок 3.1 – Графічне зображення резервів підвищення ефективності

формування та використання оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт»

Джерело: побудовано автором самостійно

Загалом, реалізація зазначених заходів дозволяє підприємству вивільнити від 220 до 329 тис. грн оборотних коштів. Це створює суттєві передумови для скорочення операційного циклу, прискорення обігу активів та підвищення рентабельності використання оборотного капіталу. Таким чином, впровадження комплексних заходів з оптимізації запасів, дебіторської заборгованості та грошових залишків забезпечує підвищення ефективності управління оборотними активами, зменшує потребу у зовнішньому фінансуванні і закладає основу для довгострокової фінансової стабільності ПрАТ «Укрграфіт».

3.3 Економічне обгрунтування запропонованих заходів та їх вплив нафінансові результати підприємства

Оборотний капітал є ключовим елементом фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Його ефективне використання дозволяє забезпечити безперебійність виробничого процесу, оптимізувати грошові потоки та знизити фінансові ризики. Аналіз складу та динаміки оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр. свідчить про наявність як позитивних змін, так і резервів для підвищення ефективності використання ресурсів. Загальний обсяг оборотного капіталу за цей період зріс на 308 527 грн, але при цьому спостерігаються зниження запасів на 155 628 грн та дебіторської заборгованості на 236 399 грн, що вказує на певне покращення оборотності. Збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на 144 477 грн також позитивно впливає на ліквідність підприємства.

Незважаючи на це, підприємство за підсумками 2024 року зафіксувало збиток у розмірі 202 447 грн, що свідчить про необхідність комплексних заходів щодо

підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

Першим напрямом для підвищення ефективності є оптимізація запасів. Дані свідчать, що обсяг запасів зменшився з 1 917 897 грн у 2022 році до 1 762 269 грн у 2024 році, що є позитивним трендом.

Проте частина запасів залишається надлишковою через низьку оборотність або зниження попиту. За рахунок додаткового скорочення запасів на 5% (88 113 грн) підприємство може звільнити обігові кошти для покриття поточних витрат, що дозволить зменшити збиток і підвищити рентабельність. При річній нормі доходності використання коштів у 12% це дає додатковий прибуток у 10 574 грн.

Другим резервом є скорочення дебіторської заборгованості. У 2024 році дебіторська заборгованість складає 308 221 грн, що на 236 399 грн менше, ніж у 2022 році. Пропонується додаткове скорочення простроченої заборгованості на 20% (61 644 грн) шляхом більш жорсткого контролю платежів та використання факторингу.

Це дозволить звільнити кошти для фінансування поточних витрат і зменшити потребу у позикових ресурсах. При витратах на позиковий капітал 15% річних економія на фінансуванні складе 9 247 грн.

Третій напрям — підвищення ліквідності грошових коштів та управління касовими потоками. Грошові кошти та їх еквіваленти у 2024 році складають 564 016 грн, що на 144 477 грн більше, ніж у 2022 році. Раціональне використання цих коштів для покриття поточних витрат дозволяє зменшити залучення дорогих кредитів та підвищити ефективність обігу капіталу.

Четвертий напрям — скорочення непродуктивних витрат та інших оборотних активів. Витрати майбутніх періодів зросли на 168 грн, а інші оборотні активи зменшилися на 6 183 грн. Оптимізація цих ресурсів дозволяє знизити загальні витрати та збільшити чистий фінансовий результат.

Нижче наведена таблиця з практичними розрахунками очікуваного впливу запропонованих заходів на фінансові результати підприємства:

Таблиця 3.3 – Розрахунок очікуваного впливу запропонованих заходів на фінансові результати підприємства ПрАТ «Укрграфіт» за 2022–2024 рр.

Заходи	Потенційне скорочення/збільшення, тис. грн	Очікуваний фінансовий ефект, тис. грн
Додаткове скорочення запасів на 5–10%	176 000	Додатковий прибуток 17600 (10%)
Зменшення дебіторської заборгованості на 10%	30800	Економія на фінансуванні 3 696 (12%)
Раціональне використання грошових коштів	100000	Економія на кредитах 15000 (15%)
Використання витрат майбутніх періодів	168	Оптимізація платежів 17
Оптимізація інших оборотних активів	6183	Звільнення ресурсів 618
Разом	313151	36931

Джерело: побудовано автором самостійно

Реалізація цих заходів дозволить значно покращити фінансові результати ПрАТ «Укрграфіт» у наступному періоді. Потенційне збільшення прибутку на 36 931 тис. грн майже компенсує збиток 202 447 тис. грн за 2024 рік, що свідчить про можливість виходу підприємства на беззбиткову діяльність при комплексному впровадженні заходів оптимізації оборотного капіталу.

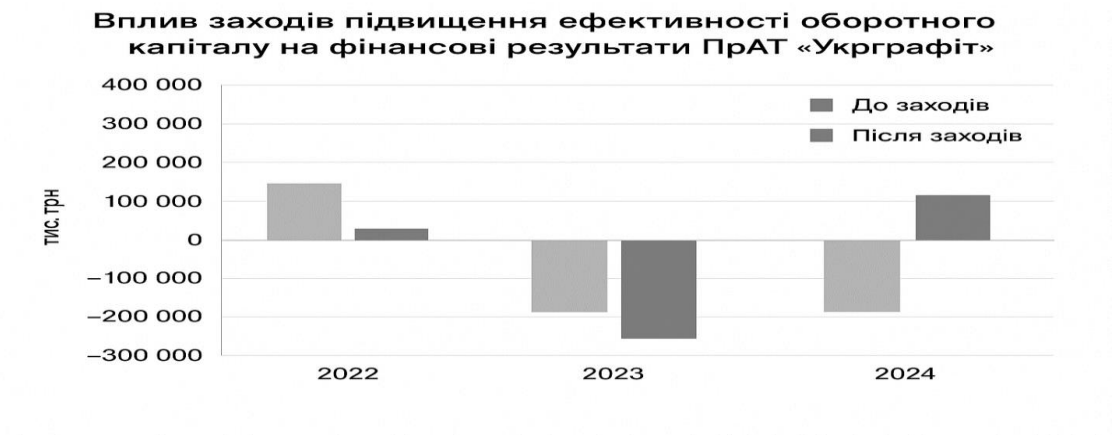

Рисунок 3.2 – Вплив заходів підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт»

Джерело: побудовано автором самостійно

Застосування комплексного підходу до управління оборотним капіталом дозволяє не лише покращити ліквідність і прибутковість, а й забезпечує фінансову стійкість підприємства, зменшує ризики неплатежів та створює резерви для інвестування у розвиток виробництва. Регулярний моніторинг ефекту від реалізації заходів та коригування плану дій дозволяє підтримувати максимальну ефективність використання ресурсів та забезпечує стійке фінансове зростання.

Економічне обґрунтування запропонованих заходів з оптимізації оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» базується на необхідності усунення неефективності обігу та мінімізації зафіксованого збитку у 2024 році (202 447 тис. грн). Ключові резерви ефективності ідентифіковані у скороченні надлишкових запасів та прискоренні обороту дебіторської заборгованості.

Запропонована оптимізація запасів шляхом додаткового зменшення на 5%–10% (у розрахунках використано ефект від скорочення на 176 000 тис. грн) дозволить отримати додатковий прибуток у 17 600 тис. грн (за рахунок доходності вивільнених коштів). Водночас, зменшення дебіторської заборгованості на 10% (30 800 тис. грн) та раціональне використання грошових коштів (100 000 тис. грн)

забезпечить економію на позиковому капіталі на загальну суму 18 696 тис. грн (3 696 тис. грн + 15 000 тис. грн).

Впровадження цих заходів матиме комплексний позитивний вплив на фінансове становище підприємства.

По-перше, збільшення прибутку на 36 931 тис. грн є критично важливим, оскільки частково компенсує збиток 2024 року та створює реальну основу для досягнення беззбитковості у наступному періоді.

По-друге, заходи з оптимізації запасів і дебіторської заборгованості безпосередньо покращать показники оборотності, зменшуючи тривалість операційного циклу. Це, у свою чергу, підвищить ліквідність та платоспроможність, звільняючи кошти з низькооборотних активів.

У підсумку, реалізація запропонованих кроків забезпечить зміцнення фінансової стійкості шляхом більш раціонального використання оборотного капіталу та переходу до більш прибуткової фінансової діяльності.

Висновки до розділу 3

1. Ефективне використання оборотного капіталу є одним із ключових чинників забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності підприємства. Системне виявлення та реалізація резервів дозволяє підприємству зменшити тривалість фінансового циклу, прискорити оборотність активів, оптимізувати запаси, дебіторську заборгованість і грошові потоки, а також знизити витрати на утримання надлишкових ресурсів. Раціональне фінансове планування, впровадження сучасних методів управління запасами (JIT, ABC-аналіз), контроль розрахунків і ефективне управління ліквідністю створюють можливості для підвищення прибутковості та зниження потреби у зовнішньому фінансуванні.

2. Для підвищення ефективності управління оборотними активами ПрАТ «Укрграфіт» доцільним є впровадження комплексу заходів, спрямованих на оптимізацію їх структури та джерел фінансування. Основними напрямами виступають скорочення надлишкових запасів шляхом застосування системи just-in-time, прискорення обігу дебіторської заборгованості через стимулювання своєчасних розрахунків клієнтів.

3. Запропоновані заходи з оптимізації структури та використання оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» мають суттєвий позитивний вплив на фінансові результати підприємства, оскільки дозволяють підвищити прибутковість, скоротити тривалість операційного циклу та покращити ліквідність. Реалізація оптимізаційних рішень щодо скорочення запасів, дебіторської заборгованості та підвищення ефективності управління грошовими коштами забезпечує потенційне збільшення прибутку на 36931 тис. грн, що сприятиме зменшенню збитків і створить передумови для досягнення беззбиткової діяльності та стабільного фінансового зростання підприємства.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. Оборотний капітал є сукупністю грошових коштів, авансованих підприємством у поточні активи, необхідні для забезпечення безперервності його операційної діяльності, та виступає як фінансовий міст між початком виробничого циклу (закупівля запасів) та його завершенням (отримання виручки). На відміну від основного капіталу, оборотний капітал повністю споживається протягом одного операційного циклу, постійно змінюючи свою форму, що підкреслює його вирішальну роль у формуванні ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

2. Управління оборотним капіталом промислових підприємств має свої особливості, зумовлені тривалістю виробничого циклу та значною часткою запасів (сировини, незавершеного виробництва) у структурі активів. Це вимагає особливої уваги до управління запасами, що є найменш ліквідною частиною оборотного капіталу, та жорсткого контролю за дебіторською заборгованістю, яка безпосередньо впливає на грошові потоки. Основне завдання полягає у досягненні оптимального балансу між ліквідністю (забезпеченням коштами для швидких платежів) та прибутковістю (мінімізацією "замороженого" капіталу), що є ключем до ефективної роботи в умовах високої матеріаломісткості виробництва.

3. Методика оцінювання оборотного капіталу є комплексною і включає аналіз його складу, структури та динаміки в абсолютному та відносному вимірах, оцінку фінансової стійкості (через аналіз джерел фінансування та забезпечення власним оборотним капіталом), а також розрахунок показників ефективності (коефіцієнтів оборотності, тривалості циклів та рентабельності оборотних активів). Ці інструменти дозволяють ідентифікувати неефективне розміщення коштів, визначити ступінь залежності від короткострокового фінансування та оцінити, наскільки швидко оборотний капітал трансформується у прибуток, формуючи

основу для розробки управлінських рішень.

4. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ "Укрграфіт" (промислове підприємство) демонструє, що його діяльність зосереджена на матеріаломісткому виробничому процесі, що обумовлює високу частку виробничих запасів у структурі активів і вимагає значних обсягів оборотного капіталу. Позитивною рисою є зростання загального обсягу оборотного капіталу протягом 2022–2024 рр., що свідчить про розширення економічної бази, проте структура активів та фінансові результати за 2024 рік (отримання збитку) вказують на проблеми з ефективністю його використання, незважаючи на загальну фінансову стійкість.

5. Аналіз складу та динаміки оборотного капіталу ПрАТ "Укрграфіт" за 2022–2024 рр. виявив значні структурні зміни, які призвели до підвищення ліквідності, але і до зростання інфляційного ризику: частка високоліквідних, але незахищених від інфляції активів (грошові кошти, дебіторська заборгованість) зросла з 17,70% до 33,22%, тоді як частка менш ліквідних, але захищених активів (запаси) скоротилася з 82,30% до 66,78%. Хоча ці зміни є позитивними з точки зору прискорення обігу та мінімізації низьколіквідних запасів, вони свідчать про потребу в оптимізації політики управління грошовими потоками та дебіторською заборгованістю для захисту капіталу від інфляційного знецінення.

6. Оцінка ефективності виявила суперечливі тенденції: з одного боку, підприємство має зразкову фінансову стійкість із коефіцієнтом маневреності 0,94, що свідчить про майже повне фінансування оборотних активів за рахунок власних та постійних джерел. З іншого боку, спостерігається критичне уповільнення обігу, оскільки тривалість одного обороту зросла на 103,2 дня, досягнувши 646,0 днів, що вказує на неефективне використання капіталу та його іммобілізацію. При цьому рентабельність оборотних активів покращилася з -8,69% до -2,26%, що частково компенсує проблему оборотності, але вимагає термінової оптимізації операційного циклу для переходу до беззбиткової діяльності.

7. Основними резервами підвищення ефективності використання оборотного капіталу ПрАТ "Укрграфіт" є зниження рівня іммобілізації коштів у найменш ефективних активах. Це включає додаткове скорочення надлишкових та залежаних запасів на 5%–10% і прискорення збору дебіторської заборгованості шляхом скорочення прострочених платежів на 10%–20%. Вивільнення цих коштів дозволить скоротити потребу у позиковому фінансуванні та зменшити збитки від неефективної оборотності, що є першочерговим завданням для покращення фінансового результату.

8. Заходи з оптимізації структури та фінансування включають інтеграцію політик управління запасами та дебіторською заборгованістю з метою прискорення операційного циклу: це передбачає впровадження системи Just-in-Time (JIT) для мінімізації виробничих запасів, застосування жорсткіших умов кредитування покупців, а також активне використання факторингу для прискореного перетворення дебіторської заборгованості у грошові кошти. У сфері фінансування, попри високу фінансову стійкість, доцільно раціоналізувати використання грошових коштів та їх еквівалентів для покриття поточних витрат, мінімізуючи залучення навіть помірних за вартістю зовнішніх позик.

9. Економічне обґрунтування запропонованих заходів з оптимізації оборотного капіталу ПрАТ «Укрграфіт» базується на необхідності усунення неефективності обігу та мінімізації зафіксованого збитку у 2024 році (202 447 тис. грн). Ключові резерви ефективності ідентифіковані у скороченні надлишкових запасів та прискоренні обороту дебіторської заборгованості. Запропонована оптимізація запасів шляхом додаткового зменшення на 5%–10% (у розрахунках використано ефект від скорочення на 176 000 тис. грн) дозволить отримати додатковий прибуток у 17 600 тис. грн (за рахунок доходності вивільнених коштів). Водночас, зменшення дебіторської заборгованості на 10% (30 800 тис. грн) та раціональне використання грошових коштів (100 000 тис. грн) забезпечить економію на позиковому капіталі на загальну суму 18 696 тис. грн (3 696 тис. грн +

15 000 тис. грн). Таким чином, за рахунок вивільнення капіталу на суму 313 151 тис. грн та оптимізації інших статей, загальний очікуваний фінансовий ефект становить 36 931 тис. грн.

10. Ефективне управління оборотним капіталом є ключовим чинником забезпечення фінансової стабільності, платоспроможності та конкурентоспроможності підприємства. Воно спрямоване на оптимальне поєднання обсягів і структури поточних активів та джерел їх фінансування з метою досягнення максимальної ліквідності при мінімальних витратах. Раціональне управління оборотним капіталом дозволяє підприємству забезпечити безперервність виробничого процесу, своєчасне виконання зобов'язань перед контрагентами, підвищити ефективність використання ресурсів і знизити ризик фінансових втрат. Важливо досягти балансу між прибутковістю та ліквідністю: надлишок оборотних активів знижує рентабельність, тоді як їх нестача може призвести до неплатоспроможності. Управління оборотним капіталом охоплює контроль за запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами та короткостроковими зобов'язаннями, а також визначення оптимальної політики фінансування поточних потреб. Ефективна стратегія передбачає використання аналітичних інструментів для оцінки оборотності активів, виявлення внутрішніх резервів та підвищення швидкості обігу капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посібник. К.: ЦНЛ, 328 с.

2. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. Фінанси підприємств: навчальний посібник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.

3. Носань Н.С., Мартінович В.Г. Сутність та генезис економічної категорії «оборотний капітал підприємства». http://global-national.in.ua/archive/15-2017/55.pdf

4. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник].– 2-ге вид., доп. і перероб. К. : КНЕУ, 2002. 624 с.

5. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : [навч. посібник] / Р. А. Слав'юк – К. : ЦУЛ, 2002. 460 с.

6. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. І доп. К.: Знання, 2005. 485 с. URL: http://library.if.ua/ books/157.htm

7. Токар А. М. Сутність оборотних активів підприємства..file:///C:/Users/PK/Downloads/15291-54497-1-PB%20(1).pdf

8. Дробошевська Т.В. Економічна сутність оборотного капіталу, його роль у фінансово-господарській діяльності підприємства. Наукові записки, вип.12, част.І. https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/8bdd5abf-5bab-4171-bdc9-b1194db381c9/content

9. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. Бізнес Інформ. 2020. № 11, С. 337–346.

10. Хохлов М.П., Ярещенко Т.О. Теоретична сутність оборотного капіталу підприємства. https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/71.pdf

11. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. Економіка і організація управління. 2018. № 1. С. 75—85.

12. Шарова С.В., Бойко Т.О. Оборотні активи та їх місце в фінансово- 50 економічному механізмі управління підприємством. Сучасна економічна наука: теорія і практика : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 листопада 2017 р. Полтава : ПолтНТУ, 2017. 209 с.

13. Коваленко О.В. Формування і використання оборотного капіталу підприємства: пошук шляхів підвищення ефективності. Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 41. С. 204–208.

14. Полторак А.С. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково-методологічні підходи. Ефективна економіка. 2013. №7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2171

15. Маринович О. О., Шухманн В. А. Основні стратегії фінансування оборотних активів підприємства. Ефективна економіка. 2019. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6854

16. Про затвердження Національного положення (стандарту) 49 бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text

17. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств: навч. посіб. Вид.3-тє, стер. Київ: Знання -Прес, 2006. 423 с.

18. Білик М. Д. Управління фінансами державних підприємств. К.: “Знання”, 2018 312 с.

19. Блонська В. І. Вдосконалення системи управління оборотними коштами торговельного підприємства. Наука й економіка. – 2017 – № 3 (19). – С. 122– 130.

20. Маценко К.Д. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств. https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ccdfbba3-61a5-4f1c-a08f-6ac5be2fe61c/content

21. Якуб Ю. В. Концептуальні аспекти стратегічного управління оборотним капіталом / Ю. В. Якуб, В. М. Кремень // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. 2013. № 4. С. 443–449.

22. Педченко Н.С. Трактування сутності оборотного капіталу торговельного підприємства / Н.С.Педченко, А.Сидоренко //Сучасні кризові явища в економіці і проблеми облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством : матеріали VIII Міжнар. наук.- практ.конф. (24- 25 червня 2016р.) / відп. ред. І.Б.Садовська.– Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2016.С.90-92. Спосіб доступу: http://oia.lntu.edu.ua/files/Tezi_24-25_chervnya_2016.pdf#page=90

23. Гринюк, І.М. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. Agricultural and resource economics: international scientific e-journal. 2016. Vol. 2. № 4. P. 64-74. URL: www.arejournal.com

24. Донін, Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. Економіка і організація управління. 2018. № 1. С. 75—85.

25. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. Економіка та держава. 2021. № 4. С. 157–162. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.4.157

26. Забедюк, М.С. Теоретичні аспекти управління оборотним капіталом підприємства. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2019. Вип. 16. С.68-71.

27. Власова ,Н. О. Управління оборотними активами на підприємствах роздрібної торгівлі: монографія. Харьков: ХДУХТ, 2018. 258 с.

28. Сусліков С. В., Жмінька Л. А. Методологічні основи управління оборотними коштами підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. 2018. Вип. 9. Ч. 6. С. 121-124.

29. Бондаренко, О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. Інвестиції. 2015. № 4. С. 40-44.

30. Гребешкова, О.М. Стратегія підприємства у постіндустріальній економіці : монографія. Київ. КНЕУ, 2017. 418 с.

31. Літвінов О. С., Гуменюк І. О. Управління оборотним капіталом підприємства. Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць; за ред.: В.В. Коваленко (голов. ред.). (ISSN 2409-9260). Одеса: Одеський національний економічний університет. 2021. № 7-8(284-285). С. 103-108.

32. Носирєв О.О. Формування механізму управління оборотним капіталом промислового підприємства у кризових умовах господарювання. Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). 2020. № 2. С. 93-97.

33. Куцик В. І., Хомицький А. І., Кук М. І. Стратегія управління ефективністю формування та використання оборотного капіталу в сучасних умовах Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2017. Вип. 53. С. 166–171.

34. Яскал І. В., Кондрієвич О. В. Комплексний аналіз ефективності використання оборотного капіталу промислового підприємства. Економічний аналіз. 2018. Т. 28, № 3. С. 225–232.

35. Петренко В. С., Архіпова Т. А. Ефективність фінансового управління оборотним капіталом підприємств. Таврійський науковий вісник. Економічні науки. 2016. Вип. 96. С. 66-71.

36. Гайдаржийська О. М., Щепіна Т. Г., Білковська Д. І. Формування оборотного капіталу підприємства. Менеджер. 2017. № 2. С. 41–46.

37. Дубєй Ю. В. Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу промисловими підприємствами України. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2018. № 2. С. 100–108.

38. Кравченко Т. В. Концептуальні аспекти аналізу ефективності процесів формування та використання оборотного капіталу підприємств. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія: Економіка. 2016. Т. 285, Вип. 273. С. 38–43.

39. Череп О. Г., Нємна В. Д. Ефективність використання оборотних коштів підприємств. Розділ в монографії: Забезпечення інноваційно-інвестиційної привабливості держави на засадах сталого розвитку суб'єктів господарювання: колективна монографія. За заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : видавець ФОП Мокшанов В. В., 2017. С. 135–139.

40. Сікєтіна Н. Г., Іпатова А. П., Овод М. А. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства. Вісник НТУ «ХПІ». 2018. № 47(1323). С. 78-81.

41. Економіка підприємства / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарева та ін. ; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 426 с.

42. Фінансова звітність ПрАТ «Укрграфіт». URL: https://clarity-project.info/edr/00196204?__cf_chl_rt_tk=JgayRTemInYztOqHlokJYZTk50Y0140mt313bB0moEE-1761481989-1.0.1.1-bagZfOia9vUeUxJPXjl1KN86cr0Cujpg3d2_VUIxeoY

43. Фінанси підприємств : підручник / за ред. А.М. Поддєрьогін та ін. 6-те вид. Київ : КНЕУ, 2006. 552 с.

44. Некрасенко Л. А. Система управління оборотним капіталом на підприємствах [Електронний ресурс] / Л. А. Некрасенко, І. С. Борисова // Полтавська державна аграрна академія (Україна) – Режим доступу до ресурсу: http://www.confcontact.com/2016-ekonomika-i-menedzhment/8_nekrasenko.htm

45. Стеценко Н.А. Система управління оборотним капіталом підприємства. Вісник Хмельницького національного університету 2015, № 3, Т. 3. С. 258-262.

46. Марусяк Н.Л. М 296 Фінанси підприємств : навч. посіб.: 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.

47. Офіційний сайт ПрАТ «УКРГРАФІТ». https://ukrgrafit.com.ua/

48. Мордань Є.Ю., Сумченко А.О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2019. № 4. С. 24-34.

49. Носань Н.С., Мартінович В.Г. Сутність та генезис економічної категорії «оборотний капітал підприємства». Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 15. С. 272–275.

50. Юрій С.М. Концептуальні підходи до аналізу оборотного капіталу. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2016. Вип. 6 (48). с. 184–188.

51. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. Бізнес Інформ. 2020. №11. С. 337-346.

52. Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво. 2011. № 6. С. 378– 381.

53. Дехтяр Н. А. Дейнека, О. В. Черноус Т. М. Управління оборотними активами підприємства. Електронний науковий журнал Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство». 2017. № 8. С. 572–578.

54. Касапова, І. С. Дослідження економічної сутності категорії «оборотний капітал». Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. 2016. № 2 (61). С. 228–234.

55. Краснікова О. М., Дроботя Я. А. Шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. Економіка та управління соціально-економічним розвитком країни в умовах глобалізаційних викликів: матеріали І Всеукраїнського круглого столу, 22 грудня 2021 року. Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 118-121.

56. Ламанов С. В. Система завдань управління оборотним капіталом підприємства. Управління розвитком. 2012. №1. С. 155–158.

57. Лиса О. В. Методичні питання нормування оборотного капіталу підприємства. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: фінанси і кредит. 2006. № 1. С. 73 – 76.

58. Мордань Є. Ю., Сумченко А. О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2019. № 4. С. 24-34.

59. Ходжава К. Я. Стратегічні напрями підвищення ефективності управління оборотним капіталом . Управління розвитком. 2012. №19. С. 161– 163.

60. Соломіна Н.Ю. Розкриття сутності оборотного капіталу підприємства як комплексної фінансово-економічної категорії. Вісник економіки транспорту і промисловості. № 36. 2011. С. 81-85.

61. Сорока Р.С. Обіговий капітал: генезис, сутність та функції / Р.С. Сорока // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів НЛТУ України. – 2007. Вип. 17.2. С. 213–220 URL: http://www.nbuv. gov. ua/portal/chem_biol/ nvnltu/17_2/213_Soroka_17_2.pdf

62. Фроленко Р.В. Аналітична складова управління оборотним капіталом підприємства: концептуальний підхід. Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. 1-2. 2016[61]. С. 98-103

63. Швидка О.П. Роль оборотного капіталу в забезпеченні прибутковості підприємства Вісник Криворізького економічного інституту КНУ № 2. 2013. С. 39-44.

64. Пархоменко О. П. Оборотний капітал промислових підприємств в умовах глобальних викликів: формування та використання: монографія. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. 216 с.

65. Фроленко Р.В. Аналітична складова управління оборотним капіталом підприємства: концептуальний підхід. Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. 2016. Випуск 1-2. С. 98-103.

66. Xanthakis M. The Construction of a Corporate Governance Rating System for a Small Open Capital Market: Methodology and Applications in the Greek Market / M. Xanthakis, L. Tsipouri, L. Spanos. - Social Science Research Network. URL: http://papers.ssrn. com/sol3/papers.cfm?abstract_id=667623

67. Walsh C. Key management ratios. Third edition. – Financial Times Press, 2008. 408 pages

68. Brigham E., Ehrhardt M. Financial Management: Theory & Practice, 13th Edition. Cengage Learning, Boston, 2010. 1184 p.

69. James C. Van Horne. Fundamentals of Financial Management. PrenticeHall, 1995. p.763.

70. Kolias G, Arnis N. The optimal allocation of current assets using meanvariance analysis. Journal of Accounting and Management Information Systems.2019. №1. P. 50-72.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність за 2023 рік

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ ГРАФІТ"
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛ., М. ЗАПОРІЖЖЯ, ПІВНІЧНЕ ШОСЕ, БУД. 20
(ПРАТ "УКРГРАФІТ")
Код за ЄДРПОУ: 00196204

Дата звіту	26.05.2025
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	Чепурна Наталія
КАТОТТГ	UA23060070010154443
Кількість працівників	1 421

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Активи

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 771.00	1 384.00
первісна вартість	1001	5 026.00	5 418.00
накопичена амортизація	1002	3 255.00	4 034.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	359 106.00	182 976.00
Основні засоби	1010	1 556 358.00	1 620 123.00
первісна вартість	1011	2 263 834.00	2 434 493.00
знос	1012	707 476.00	814 370.00
Інвестиційна нерухомість	1015	255.00	249.00
первісна вартість	1016	342.00	342.00

Продовження додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
знос	1017	87.00	93.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	2.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	405.00	641.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	4 946.00
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	1 917 897.00	1 810 319.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 494 475.00	1 708 134.00
Виробничі запаси	1101	421 435.00	376 473.00
Незавершене виробництво	1102	873 705.00	1 148 928.00
Готова продукція	1103	198 770.00	182 277.00
Товари	1104	565.00	456.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	

Продовження додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	497 094.00	239 658.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11 738.00	29 207.00
з бюджетом	1135	34 816.00	31 709.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	636.00	636.00
з нарахованих доходів	1140	50.00	132.00
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
інша поточна дебіторська заборгованість	1155	286.00	5 638.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	60 132.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	419 539.00	683 151.00
Готівка	1166	4.00	4.00
Рахунки в банках	1167	419 535.00	683 144.00
Витрати майбутніх періодів	1170	102.00	193.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	

Продовження додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Інші оборотні активи	1190	4 709.00	5 500.00
Усього за розділом II	1195	2 462 809.00	2 761 454.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	4 380 706.00	4 571 773.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	233 959.00	233 959.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	60 510.00	60 510.00
Емісійний дохід	1411	60 509.00	60 509.00
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 712 618.00	3 880 793.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	4 007 087.00	4 175 262.00

Продовження додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов' язання	1500	3 828.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	179.00	
Довгострокові забезпечення	1520	230 151.00	212 565.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	230 151.00	212 565.00
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	234 158.00	212 565.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	

Продовження додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	220.00	36.00
товари, роботи, послуги	1615	75 422.00	105 363.00
розрахунками з бюджетом	1620	2 140.00	2 545.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	2 359.00	2 645.00
розрахунками з оплати праці	1630	9 393.00	10 753.00
за одержаними авансами	1635	1 164.00	746.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	48 347.00	61 315.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	416.00	543.00
Усього за розділом III	1695	139 461.00	183 946.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	4 380 706.00	4 571 773.00

Продовження додатку А

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 564 657.00	1 545 562.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестрахування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1 227 134.00	1 227 513.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	337 523.00	318 049.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	119 982.00	171 292.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00

Продовження додатку А

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	141 706.00	118 666.00
Витрати на збут	2150	57 400.00	48 749.00
Інші операційні витрати	2180	84 348.00	143 010.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	174 051.00	178 916.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220		0.00
Інші доходи	2240	38 842.00	76.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	50 925.00	38 471.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	47 781.00	111.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	114 187.00	140 410.00

Продовження додатку А

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	8 774.00	-80 723.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	122 961.00	59 687.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445	45 214.00	125 875.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	45 214.00	125 875.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	45 214.00	125 875.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	168 175.00	185 562.00

Додаток Б

Фінансова звітність за 2024 рік

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ ГРАФІТ" ЗАПОРІЗЬКА ОБЛ., М. ЗАПОРІЖЖЯ, ПІВНІЧНЕ ШОСЕ, БУД. 20 (ПРАТ "УКРГРАФІТ")

Код за ЄДРПОУ: 00196204

Дата звіту	26.05.2025
Період	2024 рік, 12 міс
Бухгалтер	Чепурна Наталія
КАТОТТГ	UA23060070010154443
Кількість працівників	1 303

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 384.00	2 642.00
первісна вартість	1001	5 418.00	7 488.00
накопичена амортизація	1002	4 034.00	4 846.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	182 976.00	190 162.00
Основні засоби	1010	1 620 123.00	1 557 973.00
первісна вартість	1011	2 434 493.00	2 468 951.00
знос	1012	814 370.00	910 978.00
Інвестиційна нерухомість	1015	249.00	244.00
первісна вартість	1016	342.00	342.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
знос	1017	93.00	98.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
1036	1036	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	641.00	299.00
Відстрочені податкові активи	1045	4 946.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	1 810 319.00	1 751 320.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 708 134.00	1 762 269.00
Виробничі запаси	1101	376 473.00	436 114.00
Незавершене виробництво	1102	1 148 928.00	1 200 122.00
Готова продукція	1103	182 277.00	125 534.00
Товари	1104	456.00	499.00

Продовження додатку Б

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	239 658.00	229 705.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	29 207.00	37 887.00
з бюджетом	1135	31 709.00	36 320.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	636.00	636.00
з нарахованих доходів	1140	132.00	1 255.00
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 638.00	2 418.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	60 132.00	1 567.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	683 151.00	564 016.00
Готівка	1166	4.00	8.00
Рахунки в банках	1167	683 144.00	563 997.00
Витрати майбутніх періодів	1170	193.00	270.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	0.00
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	3 500.00	3 245.00
Усього за розділом II	1195	2 761 454.00	2 638 952.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	

Продовження додатку Б

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	233 959.00	233 959.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	60 510.00	60 510.00
Емісійний дохід	1411	60 509.00	60 509.00
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 880 793.00	3 665 701.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Усього за розділом I	1495	4 175 262.00	3 960 170.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов' язання	1500	0.00	11 063.00
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	1 302.00
Довгострокові забезпечення	1520	212 565.00	249 736.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	212 565.00	249 736.00
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
Інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	212 565.00	262 101.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	

Продовження додатку Б

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	36.00	148.00
товари, роботи, послуги	1615	105 363.00	74 220.00
розрахунками з бюджетом	1620	2 545.00	3 725.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	2 645.00	3 188.00
розрахунками з оплати праці	1630	10 753.00	12 472.00
за одержаними авансами	1635	746.00	3 613.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	61 315.00	69 698.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	318.00
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	543.00	619.00
Усього за розділом III	1695	183 946.00	168 001.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	4 571 773.00	4 390 272.00

Продовження додатку Б

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 564 657.00	1 545 562.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестрахування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1 227 134.00	1 227 513.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	337 523.00	318 049.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	119 982.00	171 292.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00

Продовження додатку Б

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	141 706.00	118 666.00
Витрати на збут	2150	57 400.00	48 749.00
Інші операційні витрати	2180	84 348.00	143 010.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	174 051.00	178 916.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220		0.00
Інші доходи	2240	38 842.00	76.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	50 925.00	38 471.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	47 781.00	111.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	114 187.00	140 410.00

Продовження додатку Б

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	8 774.00	-80 723.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	122 961.00	59 687.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445	45 214.00	125 875.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	45 214.00	125 875.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	45 214.00	125 875.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	168 175.00	185 562.00

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Марчук Катерина Дмитрівна студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітня програма «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти marcukekaterina7@gmail.com

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Управління оборотним капіталом ПрАТ «УКРГРАФІТ» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

_____	_____	_____
(дата)	(підпис)	(ініціали, прізвище)